
İSLAMCI ENTELEKTÜELLERİN ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE DIŞ POLİTİKA PERSPEKTİFLERİ

Bayram SİNKAYA *

Türkiye’de İslamcılar kendi içinde bir bütünlük arz etmezler; gerek yöntem gerekse modernleşme, demokrasi, dinin kaynakları gibi meselelerde (ideolojik olarak) kendi içinde çok farklı gruplara ayrılmışlardır.¹ İslamcılarının önde gelenlerinden Ali Bulaç da İslami hareketi işlev ve yöntem açısından üçe ayırır; bir siyasal hareket olarak ve esas itibariyle belirli bir siyasi parti (Milli Görüş geleneği) etrafında şekillenen “siyasal İslamcılık,” cemaat ve tarikatların temsil ettiği “sosyal İslamcılık” ve “kültürel İslamcılık.” Kültürel İslamcılık “çeşitli dergiler, yayınevleri, dernekler etrafında toplanmış, işin daha çok teorik ve entelektüel tarafıyla uğraşan Müslümanlardan” oluşmaktadır.² Kültürel İslamcılık katego-

* ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü Araştırma Görevlisi (bsinkaya@metu.edu.tr). Yazar, eleştirileri ve katkılarından dolayı Prof. Dr. İhsan D. Dağı’ya ve 22 Şubat 2006’da “Çarşamba Sohbetleri”ne katılarak bu makale hakkında yazarla görüşlerini paylaşan herkese teşekkür eder.

¹ Bkz. M. Kürşad Atalar, “İslami Yenileşme Hareketinde Yöntem Tartışması”, *Tezkire*, sayı 33, (Temmuz/Ağustos 2003), s.112-129; Ruşen Çakır, *Ayet ve Slogan, Türkiye’de İslami Oluşumlar* (9. bsm), İstanbul, Metis Yayınları, 2002; Yasin Aktay (der.), *İslamcılık* (Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, cilt 6), İstanbul: İletişim Yayınları, 2004.

² A.Hakan Coşkun, *Ali Bulaç ile İslamcılık Üzerine*, İstanbul, Eylül Yayınları, 2001, s.88; “İslamcılık ve Türkiye’de Yaşadığı Tecrübe” (A. Bulaç ile söyleşi), *Özgün İrade*, yıl.2, sayı.14, Haziran 2005, s.48-59. Bu “kültürel İslamcı” gruplar da kendi aralarında o kadar çeşitlidir; Bulaç’ın tabiriyle, “birkaç kişi

risinde değerlendirilebilecek gruplar dernekler, vakıflar, dergiler, yayınevleri etrafında bir araya gelen dinamik gruplardır. Bulaç buraları "Müslümanların asıl fikri enerjisinin toplandığı" yerler olarak nitelemektedir. Bugüne kadar İslamcılar üzerine yapılmış çalışmalar genellikle siyasal İslam ve sosyal İslam üzerinde yoğunlaşmış, kültürel İslam üzerinde pek durulmamıştır.³ Biz bu çalışmada, konjonktüre göre değişen politikalar ve görüşler benimseyen ve üzerinde çok fazla çalışma yapılmış siyasi hareket, siyasal İslamcılık ve sosyal İslamcılık yerine "İslamcılarının asıl fikri enerjisinin toplandığı" kültürel İslamcılık üzerinden yapmaya çalışacağız.

Kültürel İslamcılarının siyasal fikirlerin yanı sıra iç ve dış siyasi meseleler üzerinde yoğunlaşmaktadır. İslamcı hareketlerin gelişiminde dış dinamiklerin oldukça etkili olmasından ötürü,⁴ uluslararası ilişkiler ve dış politika uzunca bir zamandır İslamcılarının ilgi alanına girmektedir. Hatta Türkiye'de "devlet" politikası şeklinde nitelendirilerek ulusal tartışmalardan kaçırılan dış politika meseleleri İslamcı hareketler tarafından sorgulanagelmiştir.⁵ İslamcılarının uluslararası ilişkilere ve dış politikaya bakışları hem İslamcı düşüncenin geldiği noktanın, hem de ne yöne evrildiğinin anlaşılması için oldukça önemlidir. Ancak, İslamcılarının uluslararası ilişkiler ve dış politika perspektifleri, az önce de ifade edildiği gibi, daha çok siyasi hareketin / partinin bakışı açısından incelenmiş, entelektüellerin bu konuya bakışı üzerinde pek durulmamıştır. Bunun belki tek istisnası Sabri Sayarı'nın 1980'li yılların sonlarında yayın hayatında olan "*Dış Politika*" ve "*İslam*" dergileri üzerinden yaptığı çalışmadır.⁶ Oysa bugün, siyasi hareketten bağımsız, uluslararası ilişkiler ve dış politika üzerine yazan etkin bir "İslamcı uluslararası ilişkiler topluluğu" vardır. Sayarı'nın üzerinde durduğu *Dış Politika* ve *İslam* dergilerinin dışında 1990-93 yılları arasında yayın hayatında bulunan ve düzenli olarak üç aylık aralıklarla on beş sayı olarak yayımlanan "*Dünya ve İslam*" dergisi bu topluluğun görüşlerini aktarabildikleri yayınlar olarak varlık

bir araya geliyor, bir dergi çıkarıyor, bir kaç ay sürüyor, bölüntüyorlar, bir bakmışsın başka bir yerde ortaya çıkmışlar."

³ Türkiye'de İslami hareket üzerine kapsamlı bir çalışma için bkz. Hakan Yavuz, *Modernleşen Müslümanlar: Nurcular, Nakşiler, Milli Görüş ve Ak Parti*, İstanbul: Kitap Yayınları, 2005.

⁴ Bkz. James P. Piscatori, *Islam in a World of Nation-States*, London, Cambridge University Press, 1986.

⁵ İhsan D. Dağı, *Kimlik, Söylem, Siyaset: Doğu-Batı Ayrımında Refah Partisi Geleneği*, Ankara: İmge Yayınları, 1998, s.37-41.

⁶ S. Sayarı, "Islam and International Relations in Turkey," Ş. Mardin (ed). *Cultural Transitions in the Middle East* içinde, New York: E.J. Brill, 1994, s.214-224. Ayrıca bkz. Şaban Çalış, "İslamcılarının Dünyası, Uluslararası İlişkilerin Dinî-Politikliği," *İslamcılık (Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, cilt 6)* içinde, İstanbul: İletişim Yayınları, 2004, s.887-902.

yınlar olarak varlık göstermiştir. İslamcı entelektüeller bugün de Filistin Dostları Girişimi tarafından yayınlanan "üç aylık dış politika dergisi" *Kudüs*'ü görüşlerini aktarmak, paylaşmak ve tartışmak için bir platform olarak kullanmaktadır. Bunun dışında *Haksöz*, *Umran*, *Özgün İrade*, *İktibas*, *Genç Birikim*, *Gerçek Hayat* dergileri uluslararası ilişkiler ve dış politika üzerine yoğunlaşan İslamcı yazarlar ve düşünürlerin boy gösterdiği belli başlı İslamcı yayınlardır. Bütün bunlara ilave olarak topluluğun önde gelen üyeleri, çalışmalarını kitaplaştırma yoluna gitmektedir.⁷ İbrahim Karagül, Alptekin Dursunoğlu, A. Emin Dağ, Süleyman Arslantaş, Ahmet Varol, Mustafa Özcan gibi yazarlar İslamcı uluslararası ilişkiler topluluğunun önde gelen isimleridir. Bunlara ilaveten Ali Bulaç, Abdullah Yıldız, Rıdvan Kaya gibi düşünürler ve yazarlar da sık sık uluslararası ilişkiler ve dış politika üzerine görüşlerini dile getirmektedir. Bu çalışma, az önce de belirtildiği gibi siyasal İslamı temsil eden yayınlardan veya değişik cemaat ve tarikatların yayınlardan ziyade, aralarında farklılık olmakla birlikte İslamcı düşüncenin dış politika ve uluslararası ilişkiler boyutunu temsil yeteneğine sahip, yukarıda isimleri zikredilen yazarların çalışmaları üzerinden yapılmaktadır.

Bu makalede özellikle 11 Eylül sonrası dönem içinde Türkiye'deki İslamcı entelektüellerin dış politika ve uluslararası ilişkiler perspektifleri incelenecektir. Öncelikle İslamcıların uluslararası sisteme bakışı ele alınacaktır. Bu çerçevede ABD ve Batı tartışmaları, İslamcıların ABD'yi nasıl algıladıkları, Batı'yı nasıl gördükleri, uluslararası sistemin temellerine nasıl baktıkları incelenecektir. Daha sonra İslamcıların gözünde İslam dünyasının ne durumda olduğu ve uluslararası sistem içinde İslam dünyasının ve İslamiyet'in yerini ve rolünü nasıl gördükleri hususu irdelenecektir. Bunun ardından, uluslararası sistem içinde İslam'ın yerinin somut yansımaları açısından Ortadoğu'daki kimi gelişmeler analiz edilecektir. Daha sonra ise uluslararası sistem içerisinde Türkiye ve Türk dış politikası hakkında İslamcıların görüşleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

I. İSLAMCILARIN GÖZÜNDE ULUSLARARASI SİSTEM

İslamcı entelektüellerin hemen hepsi Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından belirli güç odaklarının dünyanın önemli stratejik su yolla-

⁷ Mesela Bkz, İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, İstanbul: Fide Yayınları, 2005; A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, İstanbul: Anka Yayınları, 2005; A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, İstanbul: Eylül Yayınları, 2001.

rı, ticaret yolları ve yeraltı ve yerüstü kaynakları için rekabet halinde oldukları hususunda hemfikirdirler. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra ABD karşı konulamaz tek hegemonik güç olarak kalmış, diğer güç merkezleri bir süre ABD üstünlüğüne rıza gösterdikten sonra ABD ile rekabete girişmişlerdir. Bu rekabet içerisinde ABD, gelecek yüzyılın "Amerikan Yüzyılı" olması için, İngiltere ve İsrail ile birlikte ortak bir cephe oluşturmuş ve yeryüzünün stratejik kaynaklarına ve bölgelerine sahip olmak için tek taraflı yeni bir küresel sistem dizayn etme gayreti içine girmiştir. Anglo-Amerikan cephe dışında Almanya ve Fransa merkezli "Merkez Avrupa" ile Rusya ve Çin uluslararası sistemde etkin ve rekabet halinde başlıca aktörlerdir. İslamcı entelektüellere göre 11 Eylül, Anglo-Amerikan cephenin bu girişimi için çok önemli bir fırsat sağlamıştır; bu sayede ABD, gelecekteki muhtemel rakiplerini sınırlayacak ve denetleyecek imkanlar elde edebilmiştir.⁸

İslamcılar, Soğuk Savaş sonrasındaki yeni uluslararası sistem arayışlarının 11 Eylül'den sonra "küresel iktidarın, kaynakların ve pazarların paylaşılmasına yönelik açık savaşa" dönüştüğüne inanmaktadır.⁹ Dursunoğlu'nun tabiriyle nasıl Avusturya Prensi'nin öldürülmesi Avrupa'da zaten gergin olan ortam içinde savaşın patlamasına yol açmış ise, 11 Eylül de benzer bir etki meydana getirmiştir.¹⁰ Bu savaşta "terör, petrol, silah endüstrisi ve stratejik hesaplar iç içe geçmiş durumdadır." İslamcılara göre bu savaş ABD'nin bir dünya imparatorluğu olarak hakiyetini kabul ettirmek hedefine yöneliktir. Bu mücadelede, Amerikan askeri ve siyasi gücünü ele geçiren Amerikan sağcılar ile Yahudi lobilerinin çıkar ortaklığından dolayı ABD ve İsrail arasında işbirliği vardır. "Yahudi lobileri İsrail'in dış politika, güvenlik ve çıkarlarının öngördüğü şekilde İslam dünyasına biçim verirken Amerikan sağcılar da bu yolla petrol, doğal gaz ve su kaynaklarını ele geçirmektedir."¹¹

Küresel rekabet ve mücadele çerçevesinde "ABD ve müttefiklerinin Orta Afrika, Ortadoğu, Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Asya ile Güney ve

⁸ Mesela bkz. İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.5-8; A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.184.

⁹ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.4. "Amerika [neo-muhafazakar / Hristiyan sağ] için 11 Eylül saldırıları, 1991 yılından beri geliştirdiği stratejiyi uygulamak, 21. yüzyılı bir Amerikan yüzyılına dönüştürmek, tek başına bir dünya imparatorluğu kurmak, küresel iktidarı, kaynakları ve pazarları tek başına elde etmek için büyük bir fırsat oldu. On yıldır örtülü olarak yürüttüğü mücadeleyi açık savaşa dönüştürdü" İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.21.

¹⁰ A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s. 74.

¹¹ A. Dursunoğlu, "Tartışma: Emperyalist Kuşatma karşısında İran ve Geleceği", Kudüs, sayı 2, Yaz 2003, s.195. İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.29,112-13. A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s. 34, 213.

Güneydoğu Asya'ya yönelik hegemonyacı uygulamaları doğrudan İslam coğrafyası üzerinde yer alan devletleri tehdit etmekle birlikte, en az onlar kadar Avrupa Birliği'ni, Rusya'yı ve Çin'i de tehdit eder hale gelmiştir.¹² İşte bu yüzden ABD karşısında çok geniş bir uluslararası muhalefet ortaya çıkmıştır.¹³ Yeni uluslararası sistemin temel niteliği ABD ve karşı güç merkezleri arasındaki bu gerilimin sonucunda belirlenecektir.

Bununla birlikte, İslamcı entelektüellere göre, ABD'nin gücünün zirvesinde olması Anglo-Amerikan cephenin tek taraflı olarak küresel sistemi dizayn etme teşebbüslerinin başarılı olacağı anlamına gelmez. Burada iki argüman öne çıkmaktadır. Birincisi, "bu tek taraflı, hukuk tanımayan Amerikan projesine karşı mevcut küresel muhalefet" daha da büyüyecek, Amerikan yönetiminin arkasındaki kamuoyu desteği zayıflayacak ve sonuçta bu proje uygulanamayacaktır. İkincisi, ABD tek taraflı uygulamalarına devam etse dahi, rakip devletlerin şiddetli karşı koyuşu ve işgal edilen bölgelerdeki direniş Anglo-Amerikan cephenin tek taraflı küresel düzen inşa etme projesini aksatacaktır. Hatta İslamcılar, en güçlü döneminde de olsa 'Amerikan İmparatorluğu'nun yıkılabileceğinden umutludurlar. Bu umudun bir nedeni tarihsel tecrübedir. Buna göre Roma en güçlü döneminde, karşısında ona karşı koyabilecek bir ordu olmadığı halde, "barbarlarca" yıkılmıştır. Zira zorba bir hegemonik gücün politikaları karşısında "mağdurlar, kızgınlar, zulme maruz kalanlar öyle bir enerji biriktirirler ki zaman içinde bu enerji biraraya gelir ve o imparatorluğu yıkar." İslamcıların umutlarını korumalarının ardındaki diğer neden ise Allah'ın yardımına olan inançtır. Eğer Müslüman halklar kendilerine gelip mücadele edecek olurlarsa Allah muhakkak onlarla beraber olacaktır.¹⁴ Peki İslamcı entelektüeller İslam dünyasını nasıl görmektedir?

¹² İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.10. Ayrıca bkz. A. Dursunoğlu, *4. Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.13.

¹³ Bkz. A. E. Dağ, "Ortadoğu'nun Biçimlendiriliş Süreci: Irak, Suriye, İsrail", *Kudüs*, sayı 3, Güz 2003, s.24-26.

¹⁴ Bkz. "Tartışma: ABD'nin Irak Saldırısı ve İslam Dünyasının Geleceği", *Kudüs*, sayı 1 (Bahar 2003), s.192-93. Ali Bulaç'a göre "hegemonik olan gücün varlığının devamı ve sürekli güç artırımına gitmesi, kendine karşı özgüvenini kaybetmiş ülkelerin psikolojik tutumlarından kaynaklanmaktadır. Çünkü bir kere göze alındı mı, her ne olursa olsun, bağımsız yaşamak da mümkündür ve bazen ülkeler bunu göze alabilecek psikolojik hazırlığa sahip olmak zorunda kalabilirler. 1979 İslam devriminden sonra İran bunun somut bir örneğini vermiştir." O halde zulme maruz kalan halkların özgüvenlerini toplamaları ve enerjilerini birleştirmeleri "zorba" 'Amerikan İmparatorluğu'na son verebilecektir. Bkz. A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.67.

II. İSLAMCILARIN GÖZÜNDE İSLAM DÜNYASI

İslamcı entelektüellerin çoğuna göre İslam dünyası şu anda dini bir kavram olmaktan ziyade tarihsel, coğrafi ve kültürel bir mahiyet arz etmektedir. Yani bir zamanlar aynı tarihi, coğrafyayı ve kültürü paylaşmış insan topluluklarından ibarettir İslam dünyası. Bu manada bir İslam dünyası vardır, fakat "ümme" olamamış bir topluluktur bu.. Zira, "ümme sosyo-politik birliktelik demektir ... kendini sosyo-politik olarak yeniden inşa etmeden ümme olunamaz."¹⁵

Ümme olmak, İslam Birliğini oluşturmak tabii ki her İslamcının hayalidir. Ancak "bugünkü şartlar açısından bakıldığında akılcı, sağlam ve gerçekçi temeller üzerinde bir İslam bloğu (İslam Birliği) düşünmek imkansız değilse de, oldukça güç"tür.¹⁶ Böyle bir projenin hayata geçirilmesinin güçlüğünün farkında olsalar da İslamcılar İslam birliği hayalini muhafaza etmekte kararlıdır.¹⁷

İslam birliği oluşturmak güçtür çünkü, İslam dünyası tarihinin en derin krizlerinden birinin içinden geçmektedir. Bulaç bu durumu "sıkışma hali (kabz)" olarak tanımlamaktadır.¹⁸ İslamcı entelektüeller bu sıkışma halinin nedenlerinin iyi anlaşılması için ve bu durumdan çıkış yolunun bulunması için "İslam aleminin çok ciddi ve samimi bir özelleştire yapması" gerektiğine inanmaktadır, bu özelleştire süreci başlamıştır da. Buna göre, İslam ülkelerinin bugünkü duruma düşmesinde Batı tarafından uygulanan politikaların sorumluluk payı olmakla birlikte İslam dünyasının kendi iç dinamiklerinden kaynaklanan nedenler belirleyici olmuştur.¹⁹ İslam dünyasında yıllardan beri yaygın olan hurafelerle dolu bir din anlayışı İslam medeniyetinin kendini yenileyememesine ve diğer medeniyetler karşısında geri kalmasına yol açmıştır.

¹⁵ "Tarihten silinmek bile söz konusu olabilir", İ. Eliaçık ile söyleşi, *Özgün İrade*, yıl 2, sayı 15 (Temmuz 2005), s.51. "Müslümanların bugün karşı karşıya oldukları durumun en önemli sebebi ümme bilincinin zihinlere yerleşmemiş ve pratik hayata yansıtılmamış olmasıdır." A. Varol, "Rantisi'nin Şehadet", *Kudüs*, sayı 4 (Kış 2004), s.88. M. Şen, "Kible Yöne Dargın", *Bilgi ve Düşünce*, yıl 1, sayı 12 (Eylül 2003), s.10. A. Müftüoğlu, "Yüreğimizi Yitirmemeliyiz", *Bilgi ve Düşünce*, yıl 1, sayı 12 (Eylül 2003), s.5.

¹⁶ A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.158.

¹⁷ Mustafa Özcan, "Hayallerimize Sınır Koymayalım," *Özgün İrade*, yıl.2, sayı 14 (Haziran 2005), s. 6-9.

¹⁸ A. Bulaç, " 'Müslüman Demokrat' Modelin Sistem Parametreleri", *Bilgi ve Düşünce*, yıl 1, sayı 4 (Ocak 2003), s.10.

¹⁹ Mesela bkz. Mehmet Pamak, "İslam Coğrafyasını İstila, İslam'ı ve Müslümanları Dönüştürme Projesi BOP", *Kudüs*, sayı 5, 2004.

İslam dünyasının/medeniyetinin sıkışmasının, kendini yenileyemesinin diğer bir nedeni, Eliaçık'ın ifadesiyle güvenlik sendromudur. İslam dünyası bu yüzden "yaşamaya gereken ihya ve tecdit sürecini bir türlü yaşayamamıştır." "İşgal, sömürgecilik ve dış saldırılar sürekli olarak iç yüzleşmeyi engellemiş, kendisiyle muhasebeye bir türlü sıra gelmemiştir." Sürekli dışarıdan gelen saldırılar İslam dünyasında "güvenlik sendromuna" yol açmıştır. Güvenlik ihtiyacı, "sendroma" dönüşünce medeniyetin kendini yenilemesi önündeki en büyük engel haline gelmektedir.²⁰ Güvenlik sendromu İslam dünyasının yenilikçi güçlerini "işbirlikçi" durumuna düşürürken, gelenekçi güçlerinin de içe kapanmasına, "yenilik namına ne söylenirse tepki gösteren ve kurtuluşu eskiye sarmakta aramalarına yol açmıştır."²¹

İslamcı entelektüellere göre İslam dünyasındaki en büyük sorunlardan birisi de İslam coğrafyasının büyük bölümünde halktan kopuk ve antidemokratik rejimlerin mevcudiyetidir. Hatta İslam dünyasında bu tür rejimlerin varlığı ile yaşanan sorunlar arasında sebep-sonuç ilişkisi vardır. Bulaç'ın ifadesiyle, "İslam dünyasındaki temel sorun demokratik katılım ve halkın karar mekanizmaları üzerinde etkili olma[ma]sından başka bir şey değildir."²²

İslam dünyasının içinde bulunduğu sıkışma hali İslam dünyasında bir "değişim talebi" ortaya çıkarmıştır. İçeriden gelen bu değişim talepleri, "siyasi özgürlükler ve refahın adil dağılımını, bölgedeki yabancı hakimiyetine son verilmesini, kaynakların bölgenin refahı için kullanılmasını ve bugüne kadar yabancı güçlerin ayakta tuttuğu iktidar yapısının yeniden belirlenmesini istemektedir."²³ İslamcılara göre Batı bu taleplere karşı iki türlü tepki göstermektedir. Bunlardan birincisi "istikrarı sağlama ve koruma" adına mevcut statükonun devamını sağlama gayretleridir. Oysa, İslamcıların iddiasına göre, "bölgeyi kaynayan kazan durumuna getiren temel faktör, bütünüyle Müslüman dünyanın aleyhinde iş-

²⁰ İ. Eliaçık, "İslam Dünyasının Geleceği", *Özgün İrade*, yıl.2, sayı 14 (Haziran 2005), s.34. "İslam Dünyası şu an güvenlik ile yenilik arasında sıkışıp kalmıştır. Yenilenmeye kalkışsa güvenlik elden gitmekte, 'Protestanlaşmaya' alet olmakta, güvenliğe yoğunlaşsa, 'Katolikleşmeye' ve 'Ortodokslaşmaya' alet olmakta, dini monarşiler, gerici Arap rejimleri, statükocular bundan yararlanmaktadır. Yani yenilenmeye yönelsek ABD'nin, AB'nin, Soros'un safına; güvenliğe yönelsek Baasçılığın, Kemalizmin, Esat'ın, Saddam'ın safına düşmüş oluyoruz! ... Bu durumda bir üçüncü yol duruşuna ihtiyaç vardır. Bu duruş içeride 'yenilikçi' dışarda 'anti-emperyalist' bir tavır olarak sağlanabilir."

²¹ İ. Eliaçık, "İslam Dünyasının Geleceği", s.32.

²² A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.81. Ayrıca bkz. Kazım Güleçyüz, *AB Sürecinde Değişen Türkiye*, İstanbul: Yeni Asya Yayıncılık, 2005, s.170.

²³ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.349.

lemekte olan statükonun değişmesi yönünde ortaya çıkan güçlü taleplerdir.²⁴ Batı'nın geliştirdiği ikinci tepki ise demokrasi ve özgürlükler adı altında, içeriden gelen değişim taleplerini kendi kontrolü altına alarak hegemonyasını güvence altına alma gayretleridir.²⁵ İslamcılar Batının ilk tepkisini "kuşatma", ikinci tepkisini ise "dönüştürme" diye nitelemektedir.

İslamcılar buna rağmen İslamın/İslamcılığın bu süreçte kendine özgü bir çıkış yolu olarak gündemdeki yerini koruduğunu iddia etmektedir.²⁶ Bunun bir nedeni alternatif siyasi sistemlerin başarısız olması ve İslam dünyasında siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik bilinçlenmenin yeşermesidir.²⁷ Dursunoğlu bu durumu şöyle ifade etmektedir: "Son yüzyıl boyunca Müslümanların yaşadığı coğrafyalarda İslam'ın ilk kez bu kadar geniş ölçekte bir toplumsal ve siyasal direnç üssü haline geldiğini; Müslümanların galiplerin ideolojilerinden ve "izm"lerinden yüz çevirerek İslam'a sığınmakta olduklarını görmekteyiz."²⁸ İslamcılığın bir çözüm yolu olduğu iddiasını korumasının diğer bir nedeni İslam'ın hala moderniteye teslim olmayıp direnişini sürdürmesidir.²⁹

İslamcı entelektüellere göre "İslamiyet küreselleşmenin temel zaaf noktalarına cevap verme durumundadır. İslam ve Müslümanlar dünyayı doğru okuyabilirlerse ve başkalarının payandası olmayı bir kenara bırakabilirlerse, yeni dünyanın ve bundan sonraki tarihin kurucu aktörü ola-

²⁴ A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.80-81.

²⁵ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.349; A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s. 217.

²⁶ A. Bulaç, "Müslüman Demokrat' Modelin Sistem Parametreleri", s.10. "Geçen 50 yıllık sürede Müslümanlar, eğitim, iktisat ve siyaset açılarından sisteme katılmanın yollarını aradılar ... siyasi alanda bazı hataların yaşanmış olması, yeni sosyal güçlerin temel iddialarından vazgeçmesi anlamına gelmiyor. Başarısız olan ne İslam'dır ne de İslamcılık. Bu bir tecrübeydir ve bu tecrübeye bazı hataların yaşanmış olması bu tecrübeye ruh ve anlam veren şeyin iflası veya tarih sahnesinden çekilmesi demek değildir. Belki asıl bundan sonra İslamcılık büyük tarihsel rolünü oynayacaktır." A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.215. Ayrıca bkz., A. Bulaç, "Neyi Aşmak için Varız?" *Özgün İrade*, yıl 1, sayı 12 (Nisan 2005), s.23.

²⁷ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.24. "İslam coğrafyasındaki dinamiklerin yeniden keşfedildiği, Fas'tan Endonezya'ya uzanan kuşak üzerinde yaşayan insanların ortak bir dil geliştirmeye çalıştığı, ortak kanaatler etrafında toplandığı, kaynaklar üzerinde hak iddialarının Batılıları endişelendirdiği bir zaman diliminde yaşıyoruz." s. 181.

²⁸ A. Dursunoğlu, *4. Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.23.

²⁹ A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s. 179-83. "İslam dünyasının genelinde, yıllardan beri Batı paradigması dışında, başka bir paradigmadan hareketle ve bir muhalefet geliştirmek amacıyla zengin bir literatür telif ediliyor; kültürel, bilimsel ve entelektüel bir yeniden doğuş hareketi yaşanıyor. Bu kültürü ve entelektüel gücüyle İslamiyet'in henüz teslim olmadığını, "modernite"ye itiraz ettiğini ve meydan okuduğunu gösteren çok önemli bir gelişmedir." s. 183.

çaklardır."³⁰ İslam dünyası daha önce de hezimetler, işgaller, "sıkışma" lar yaşamıştır, ancak bunu zafere dönüştürebilmiştir; bunun yolu da İslam'a sıkıca sarılmaktır.³¹

III. İSLAMCILARA GÖRE YENİ ULUSLARARASI SİSTEM VE İSLAM

İslamcılara göre yeni küresel sistem arayışlarında İslam dünyasına hiçbir temsil yetkisi tanınmamış, aksine İslam dünyası topyekün bir hedef haline gelmiştir.³² İslam dünyasının hedef durumuna gelmesinin İslamcılara göre üç nedeni vardır. Birincisi (jeopolitik hedef), Müslümanlar stratejik bölgelere yerleşmişlerdir ve bu bölgeler muazzam doğal kaynaklara sahiptir. İkincisi (bir direniş kaynağı) İslam dünyasında giderek artan bir İslami bilinçlenme vardır ve bu sayede insanlar kendi kaynakları üzerine hak iddia etmekte, emperyalizme meydan okumaktadır. Son olarak (alternatif yaşam tarzı) İslam, hakim batılı modern paradigmaya karşı bir alternatif olarak ortaya çıkmakta ve Batının egemenliğini tehdit etmektedir.

1. Jeopolitik hedef olarak İslam: İslamcı entelektüellere göre ABD-İngiltere-İsrail cephesinin nihai hedefi "Amerikan Yüzyılı"dır ve küresel dizayn savaşında İslam'ın "talihsizliği" üzerinde yerleştiği coğrafyadan kaynaklanmaktadır. "Anglo-Amerikan cephe dünya ticaretini kontrol eden, dünyanın en zengin enerji kaynaklarını barındıran ve yeryüzünün ana ekseninin oluşturan İslam coğrafyasını denetim altına almak için tamamen emperyal vizyon ve askeri güce dayalı bir küresel düzen inşasına girişmiştir."³³ İslam'ın tehdit olarak ilan edilmesinin nedeni üzerinde güç mücadelesi yaşanan coğrafyanın Müslüman olmasıdır. Bu coğrafya Müslüman olmasaydı, "İslam diyelim ki Doğu Avrupa'da veya Sibiry'a'da veya yeryüzünün başka coğrafyalarında varolan bir din olsaydı, bu şekilde bir tehdit olarak ilan edilmeyecekti."³⁴ İslam'ın jeopolitik bir hedef olarak ortaya çıkmasının sonucunda İslamcı entelektüellerin "yeniden sömürgecilik" olarak adlandırdıkları bir süreç başlamıştır.³⁵

³⁰ A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.217.

³¹ M. Özcan, "Churchill ve Stalin Düzenleri Aşılmalı", *Özgün İrade*, yıl 2, sayı 15 (Temmuz 2005), s.25. Ayrıca bkz. "Tarihten silinmek bile söz konusu olabilir", İ. Eliaçık ile söyleşi, s.52.

³² İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s. 4,45.

³³ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.5 Ayrıca bkz.. A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.45.

³⁴ İ. Karagül, "Açıkoturum: Küresel Emperyalizmin İslam Korkusu", *Umrın*, sayı 132 (Ağustos 2005), s.21.

³⁵ "Batılı sömürgecilere karşı bağımsızlık savaşları sona erdikten sonra Batılı ülkeler elini dünyanın yakasından çekmedi ve geçen yüzyıl boyunca – adına Yeni Sömürgecilik denilen ve yerli işbirlikçileri vasıtasıyla – dünyayı sömürmeye devam ettiler. ABD'nin önce Afganistan, ardından Irak'ı iş-

2. Bir direniş kaynağı olarak İslam: İslamcılara göre İslam'ın hem moderniteye hem de "yeniden sömürgeciliğe" karşı bir direniş kaynağı olması nedeniyle uluslararası sistemde hedef durumuna gelmiştir. İslam'ın bir hedef olması, "Müslümanların Osmanlı siyasi iktidarından sonra ilk kez uzun bir suskunluk döneminden uyandığı, Soğuk Savaş sonrasında küresel sistem inşası çalışmalarına denk gelen bir zamanda, sadece İslam kimliğini tercih edip bir üst söylemden hareketle küresel denklemde etkin bir konuma gelmeleriyle yada gelmeye aday olmalarıyla çok yakından ilgilidir."³⁶ Müslüman kitleler İslam coğrafyasında oluşturulan statükoyu sarsıcı bir uyanış yaşamakta, siyasi, ekonomik ve kültürel alanda sorgulayıcı bir dalganın yolunu açmakta, Batının çıkarlarını temsil eden oligarşik yapıları tehdit etmekte, sömürge ve yabancılaşmaya tepkilerini yükseltmektedir.³⁷

3. Alternatif Yaşam Modeli Olarak İslam: İslamcılara göre İslam bir direniş kaynağı olmaktan da öte ortaya koyduğu hayat tarzıyla Amerikan/Batı hegemonyasının kurmaya çalıştığı dünya düzenine alternatif oluşturmaktadır. Fukuyama "tarihin sonu"nu ilan etmiş olsa da İslamcılara göre Sovyetlerin çöküşüyle birlikte sadece Marksist paradigma değil, aslında "modernizmin" kendisi, Batı medeniyeti çökmüştür. 1990 sonrasında başlayan uluslararası sistem arayışları da Batı medeniyetinin üstünlüğünün devamı ve ona meydan okuyacak alternatif gücün, yani İslam'ın etkisizleştirilmesi üzerine kurulmuştur; İslam bu yüzden bir hedef haline gelmiştir.³⁸

İslam coğrafyası küresel paylaşım mücadelesinin hedefi iken, İslam'ın hem bir direniş kaynağı olması hem de alternatif bir model önermesi küresel paylaşım mücadelesi veren güçlerin ortak hedef tahtasına yerleştirilmesine yol açmıştır. Küresel sistem mücadelesi veren güçler –

gal etmesiyle birlikte Yeni Sömürgecilik de bitti, ülkeleri işgal dönemi yeniden başlamış oldu ve bu yeni durum rahatlıkla "yeniden sömürgecilik" şeklinde tanımlanabilir." H. Gök, "Editörden ...", *Bilgi ve Düşünce*, yıl 1, sayı 9 (Haziran 2003), s.1.

³⁶ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.180-181.

³⁷ İ. Karagül, "Açıkoturum: Küresel Emperyalizmin İslam Korkusu", s.22.

³⁸ İslamcılara göre İslam, Batı Avrupa medeniyetinin dünyaya hakim olmasının karşısında bir şey söyleyen tek alternatif, tek din olarak durmaktadır. "Yani yeryüzünde ne bir ideoloji, ne bir sistem önerisi, ne de farklı bir ideolojiden kaynaklanan farklı bir söylem ve farklı bir talep var. Bu gidişata, bu sistem inşasına karşı siyasi olarak da kültürel olarak da, hayat tarzı olarak da itiraz eden ve kendi sözünü söyleyen İslam'dan başka bir din yoktur. Belki bazı dinler belli hayat tarzları sunuyor ama siyasi, ekonomik ve kültürel yönü olması açısından böyle bir din ve ideoloji yok." A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s. 179-183; A. Bulaç, "Modern Durumda Kendimiz Olmak", *Özgün İrade*, yıl.2, sayı. 15, Temmuz 2005, s.13; İ. Karagül, "Açıkoturum: Küresel Emperyalizmin İslam Korkusu", s.21.

Anglo-Amerikan cephe, Merkez Avrupa, Rusya, Çin, Hindistan — kendi aralarında çetin bir savaşa tutuştukları halde İslam ve İslam dünyasının yeni yüzyıla dönük bütün hesaplar için tehdit oluşturduğu konusunda hemfikirdir. Yani İslamcılara göre mevcut durumda uluslararası sistemde iki büyük çatışma vardır; rekabet halindeki büyük güçlerin kendi aralarında ve bütün diğer güçler ile İslam/İslam dünyası arasında. Bu yüzden küresel rekabet halindeki güçlerin ABD'nin, Avrupa Birliği'nin, Çin'in, Rusya'nın bütün güç merkezlerinin hedefi İslam'ın siyasal, ekonomik, kültürel meydan okumasını dizginlemek, kontrol altına almaktır. Her ne kadar bütün küresel güçler İslama karşı mücadelede birlikte olsalar da, İslamcılara göre İslam ile mücadelenin asıl bayraktarlığını Batı yapmaktadır.³⁹ Burada Batı hem ABD hem Avrupa anlamına geldiği gibi özellikle ABD anlamında da kullanılmaktadır. Peki İslamcılara göre Batı, İslam ile hangi yöntemlerle ve nasıl mücadele etmektedir?

BATI'NIN İSLAM İLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

İslamcı entelektüellere göre bu konuda Graham Fuller ve Samuel Huntington'un temsil ettiği iki yöntem ön plana çıkmaktadır.⁴⁰ Birinci yöntem göre Batı, hegemonyasını korumak ve sürdürmek için İslamcılarla iyi geçinerek, onları sistemin içine dahil ederek İslam'ı ve İslamcılarını dönüştürmeye çalışmaktadır. Bu politika İslam'ın Protestanlaştırılması diye nitelendirilmektedir. Huntington'un temsil ettiğine inanılan ikinci yöntem göre ise İslam doğrudan bir tehdit olarak görülmektedir ve İslam'a karşı güç kullanarak mücadele edilmelidir. İslamcılar, son zamanlarda ortaya çıkan yeni politika eğilimlerine göre ise İslam içi çatışmanın teşvik edildiğini, böylece İslam'ın, Batı hegemonyası önünde bir tehdit olmaktan çıkarılmaya çalışıldığını iddia etmektedir.

1. İslam'ı Protestanlaştırma/ Dönüştürme

İslam'ın tüm küresel güçler için bir "tehdit" olarak öne çıktığı ve bu yüzden dönüştürülmeye çalışıldığı savını Ramazan Kayan şöyle ifade etmektedir: "21. yüzyılda bütün hesapların merkezinde İslam ve Müslümanlar var. İslam'ın meydan okuyuşunun engellenmesi, İslam topraklarının, zenginliklerinin bloke edilmesi ve en önemlisi Müslümanların

³⁹ "İster kabul edelim ister reddedelim, ister korkalım ister meydan okuyalım, ister kulf bultmaya çalışalım ister geçekleri tüm çıplaklığı ile anlamaya çalışalım; 21. yüzyıl Batı'nın İslam'ı kontrol altına almak için seferber olduğu bir yüzyıl olacak." İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s. 295.

⁴⁰ S. Arslantaş, "Tartışma: Irak Batağındaki Amerika ve İslami Hareketin geleceği", *Kudüs*, sayı 3, Güz 2003, s.117-18; "Tecrübelerin Dili Işığında Dünyü Konuşmak", İsmail Kazdal ile söyleşi, *Özgün İrade*, yıl 2, sayı13 (Mayıs 2005), s.60. S. Demirel, "İslam'a Dayatılan Modernite", *Özgün İrade*, yıl.2, sayı.14, Haziran 2005, s.10.

dönüştürülmesi hedefleniyor." Kayan'a göre İslamın ve Müslümanların dönüştürülmesinin gayesi "egemen güçlerin hesap ve çıkarlarıyla örtüşen; uyumlu, güdümlü, onaylı bir 'din inşası'dır."⁴¹

İslamcılara göre uluslararası sistem, Soğuk Savaş sonrası kendisine rakip ve tehdit ilan ettiği İslam'ı ancak bir şartla kabul edecektir ve "ancak o zaman İslam uygar (!) dünya ile barış içinde yaşayabilecektir." Bu şart "İslam'ın modernleşmesi ve dolayısıyla sekülerleşmesi, dünyevileşmesidir." İslam'ı modernleştirmek amacıyla Batı "işbirlikçi cemaatleri, vakıfları, dernekleri, kanaat önderlerini ve siyasileri" finanse etmekte ve "Müslüman topluluğun önüne medya büyüyle İslam'ın aydınlık (!) yüzü diye bir model sunulmaktadır." Liberal İslam, İlimli İslam vs. adıyla İslam'ın modernleştirilmesinin amacı İslam'ın sömürge olmayı kabullenmesini sağlamaktır. ⁴² İslamcı entelektüellere göre Batı için İslam'ı dönüştürmenin diğer yolu sisteme dahil olmaya çalışan İslamcı siyasal hareketleri sistemin içine almaktır. Ancak, iddiaya göre, bu tür hareketler de fırsat verildiği zaman başarılı bir performans sergilemeleri, kitleler arasında çok popülerleşmesi ve "statükoyu" sarsmaya başlamaları halinde bir tehdit olarak görülmeğe başlar ve tasfiye edilir.⁴³

2. Tehdit İlan Etmek ve Saldırmak

İslamcı entelektüellere göre, İslami hareketlerin iktidardaki seçkinlerin ve uluslararası sermayenin çıkarlarını tehdit etmeye başlamaları⁴⁴ ve ABD'deki iç dinamiklerin neticesinde İslami hareketlerle iyi geçinilmesi gerektiğini savunan anlayış "devre dışı kalmıştır." Bu noktadan sonra İslam ile mücadelede ikinci yöntem ön plana çıkmaya başlamıştır; tehdit ilan etmek ve gerekirse güç kullanmak. İslam dünyasına hakim olan yerel

⁴¹ R. Kayan, "Ümmet Nereye?" *Özgün İrade*, yıl.2, sayı. 15, Temmuz 2005, s.29.

⁴² S. Demirel, "İslam'a Dayatılan Modernite", s.10-11; A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s. 53.

⁴³ İ. Karagül, "Batı FP'nin Kapatılmasına Niçin Tepkisiz?", *Umran*, sayı 83, Temmuz 2001, s.11. Bulaç AK Parti'nin kuruluşunu ve temellerini değerlendirdiği bir yazısında şöyle diyor: "Bu çerçevede, 'bir 'parti' veya 'Müslüman demokrat' bir harekete dış dünyanın, bu arada Batı ve ABD'nin yüklediği anlam çerçevesinde şu temel hususlar belirginleşiyor: AK Parti veya başka bir İslamcı parti eğer siyasi yarışa katılmak ve iktidar olmak istiyorsa, öncelikle programını 'laik sistem içinde kalarak' düzenleyecek ve bu çerçevede yürütecektir. ... (laikliğin ve Batı ile ilişkilerin teminatı olan) askerlerin siyasi iktidarın bir tür gizli ortakları oldukları hususu Batı tarafından teyiden not edilmiş bulunmaktadır. ... Türkiye özelinde piyasa ekonomisine devam edilecek, IMF programı takip edilecek, NATO üyeliği, AB'ye üyelik süreci kesintiye uğramayacak, bunun yanında İsrail ile ilişkilerde herhangi bir kırılmanın yaşanmasına izin verilmeyecektir..." A. Bulaç, "Müslüman Demokrat Modelin Sistem Parametreleri", s.11.

⁴⁴ İ. Karagül, "Batı FP'nin Kapatılmasına Niçin Tepkisiz?", s.11.

iktidarlar⁴⁵ ve ABD dış politikasını yönetenler omuz omuza vererek hem ABD dış politikasına hem de uluslararası kamuoyuna 'İslam tehdidi'ni kabul ettirmiştir. Zira onlara göre yükselen İslam, Batı'nın dünya hakimiyetinin önünde komünizmden çok daha büyük bir tehditti ve bu yükseliş hiçbir zaman işbirliği ile kontrol altına alınamazdı. O halde İslam'a karşı topyekün savaş ilan edilmeliydi.⁴⁶

İslamcılara göre 1990'lar boyunca İslam'ın gerçekten alternatif bir model olup olamayacağı ve sisteme rakip olup olamayacağı tartışılmış; nihayetinde, İslam tartışması terör tartışmasına dönüştürülmüştür.⁴⁷ Bu dönemde İslam'ın küresel tehdit olarak algılanması için entelektüel ve güvenlik eksenli çalışmalar yürütülmüştür.⁴⁸ Uluslararası medyada İslam ve terör kavramları yan yana kullanılarak korkunç bir 'İslam fobisi' üretilmiş ve dünya kamuoyuna İslam tehdidi kabul ettirilmiştir. Turan Kışlakçı'nın ifadesiyle, "90'lı yılların başında Batılı liderlerin ve yazarların söylemine bakıldığında 'İslami terörizm' yaftasının herhangi bir örgütten çok, 'İslam'ı ve 'İslami uyanış'ı bizzat hedef aldığı görülür ... 'İslami terör' kavramı içine örgütler daha sonra yerleştirilir."⁴⁹

Buna bağlı olarak başta NATO olmak üzere bütün uluslararası kurumlar ve büyük güçler güvenlik konseptlerini yeniden tanımlamışlardır. Soğuk Savaş döneminde komünizme karşı konumlanan Batı, daha geniş bir koalisyonla bu sefer büyük oranda "İslam tehdidi"ni içeren terör tehdidine karşı konumlanmıştır.⁵⁰ Nitekim, 11 Eylül saldırılarının hemen ardından "ortak düşman hiç tereddütsüz ilan ediliverdi: Müslümanlar." İslamcılara göre, temelleri Soğuk Savaştan hemen sonra atılan ve on yılı aşkındır gündemde tutulan "İslamcı terörizm", "radikal İslam", "fundamentalist İslam" tabirleriyle İslam hedef tahtasına konul-

⁴⁵ Bu mücadele sadece Batı'nın İslam'la savaşı değildir; İslam dünyasındaki iktidar sahipleri de İslam ile savaşta Batı ile aynı saftadır: "İslam coğrafyasını kontrol eden yönetici elit, iktidarlarının geleceğinde en büyük tehdit olarak gördükleri İslam'ı etkisizleştirmek için onu komünizmin yerine yeni düşman olarak sundular. İslam dünyasında toplumsal muhalefetin renginin İslamlaşması ve iktidarlarını zorlamaya başlaması üzerine, baskı altında tuttukları Müslümanların sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel taleplerini dizginleyemeyen bu kesimler, yeni dünya sistemi için düşman arayanlara İslam'ı önerdi." İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s. 15.

⁴⁶ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.15. Ayrıca bkz. A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s. 32, 61-66.

⁴⁷ "Tartışma: Emperyalist Kuşatma karşısında İran ve Geleceği", Kudüs, sayı 2 (Yaz 2003), s.193.

⁴⁸ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.71. Bkz. İbrahim Kiras, *Gerçek Hayat*, 20 Temmuz 05.

⁴⁹ Turan Kışlakçı, "Terörün Efendileri'nin Terör ile Savaşı", *Umran*, sayı 132 (Ağustos 2005), s.35-36; "Tartışma: Irak Batağındaki Amerika ve İslami Hareketin Geleceği", s.115.

⁵⁰ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.7. Ayrıca bkz. "Tartışma: Irak Batağındaki Amerika ve İslami Hareketin Geleceği", s.112.

muş ve Müslümanların yaşadığı hemen her ülke "cephe ülkesi" haline gelmiştir.⁵¹

3. İslam İçi Çatışmanın Körüklenmesi

Özgün İrade dergisinin 13. sayısını sunuşunda editör İslam dünyası için şöyle bir tehlikeye dikkat çekiyordu: "Medeniyet çatışması olarak kurgulanan düzenin kendini yeni bir çatışma alanına terk ettiğini biliyoruz. Bu yeni çatışma alanı 'din içi' çatışma alanıdır. İslam kendi içinde çatışmalıdır. Bu yüzden farklı tanımlar ortaya atılarak bunun zeminini oluşturuyorlar. İlimli İslam, Radikal İslam, Geleneksel İslam vs. adlandırmalar yapılarak Müslümanları öncelikle ayırtırmak ve gerektiğinde çatışmanın zemini olarak kullanmak istediklerini açık olarak ifadelendirmekten kaçınıyorlar."⁵²

Burada açıkça ifade edildiği gibi, İslamcılara göre, "İslam'ın kontrol altına alınması için geliştirilen" projelerden birisi Müslümanların fundamentalist ve modernist diye ikiye ayrılması; fundamentalist İslamcılara karşı modernist İslamcılarının güçlendirilmesi ve aralarındaki mücadelenin şiddetlendirilmesidir. Batı, böylece, "kendini hedef alan tepkiyi Müslümanlar arasındaki sorunlara yönlendirerek" hem Müslümanların enerjilerini kendi iç hesaplaşmalarıyla tüketmesini sağlayacak hem de bu aracı kullanarak yeni hegemonya dalgasını kolaylaştıracaktır.⁵³ İslam içi çatışmanın körüklenmesi sadece farklı İslamcı akımlar arasında bir çatışmanın körüklenmesini değil, aynı zamanda farklı mezhepler arasındaki çatışmanın körüklenmesini de içermektedir. Nitekim İslamcı entelektüeller ABD'nin Irak'taki politikalarını bu çerçevede değerlendirmektedir.⁵⁴

Buraya kadar anlaşıldığı üzere İslamcı entelektüellerin nazarında Batı, İslam'ı bir tehdit olarak görmektedir ve bu tehdidi bertaraf etmek için değişik yöntemlere başvurmaktadır. Peki, İslamcılara göre ABD liderliğinde Batı'nın İslam'a karşı mücadelesi emperyal bir projenin yansıması mıdır yoksa medeniyetler arası bir çatışmanın sonucu mudur?

İslamcı entelektüellere göre, "kaynakların ve pazarların ele geçirilmesi için sürdürülen çatışma, dinler ve kültürler arası gerilimleri de bes-

⁵¹ A. Dursunoğlu, 4. Dünya Savaşı ve Ortadoğu, s.74; İ. Karagül, Yüzyıllık Kuşatma, s.17.

⁵² "Oyunu Bozalım!" Özgün İrade, yıl 2, sayı 13 (Mayıs 2005), s.3. Ayrıca bkz. İ. Karagül, Yüzyıllık Kuşatma, s.180.

⁵³ İ. Karagül, Yüzyıllık Kuşatma, s.180, 297, 299-301.

⁵⁴ Bkz. İ. Karagül, Yüzyıllık Kuşatma, s. 181, 235-36; A. Emin Dağ, "Irak'ta Kaosu Iraklılar Besliyor", Özgün İrade, yıl.2, sayı. 15, Temmuz 2005, s.49.

ler hale gelmiştir.”⁵⁵ Sonuçta İslam Dünyası, Hristiyan sağcılarla Yahudi ırkçıların oluşturduğu koalisyonla ortaya çıkan bir tür Yahudi-Hristiyan siyonizmi” tehdidiyle karşı karşıya gelmiştir. İslamcılar Yahudi-Hristiyan siyonizmi olarak adlandırdıkları koalisyonun sadece emperyal arzularla değil, daha “önemlisi ideolojik bir perspektifle, dini referanslarla hareket ettiğini” iddia etmektedir.⁵⁶ Nitekim, Karagül’e göre “bu savaş Evangelist Hristiyanlar ve Yahudiler tarafından bir din savaşı olarak algılanıyor ve bütün eylemlerini buna göre yapıyorlar.”⁵⁷

Sonuç olarak, elbette İslamcılar arasında bu mücadeleyi medeniyetler arası mücadele, din savaşı olarak görenler mevcuttur ancak bu çalışmada görüşleri analiz edilmeye çalışılan, uluslararası ilişkiler üzerine yazan İslamcı entelektüellere göre bu mücadele esasında emperyal kaynaklıdır. Yukarıda ifade edildiği üzere Batının İslam ile mücadelesinin nedeni Müslümanların stratejik öneme haiz bölgelerde yerleşmiş olması, İslam’ın bir direniş kaynağı ve alternatif bir paradigma olarak görülmesidir. Bununla beraber, Bulaç’ın tabiriyle, “Amerikanın stratejik hedeflerinden bir bölümünün akıl almaz bir fanatizmden beslendiğini, örneğin; ABD Hristiyan sağı ile İsrail arasındaki ilişkinin, İncil’in emri olarak nitelendirdikleri bir Armagedon inancından kaynaklandığını söyleyenleri bir parça da olsa kaale almak lazımdır.”⁵⁸

IV. ORTADOĞU

A. Bulaç Ortadoğu için şöyle der: “Dünyayı yönetmek istiyorsanız, dünyada var olmak istiyorsanız, reel ve psikolojik açıdan bu bölgede olmalısınız. Bu bölgenin böyle bir cazibesi var. Haçlıları buraya cezbeden sebep buydu; Moğolları da cezbeden buydu.”⁵⁹ Merkezi/stratejik

⁵⁵ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.4.

⁵⁶ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.111. Karagül Steve Perry imzalı “Bush yönetiminin Savaş ve Terörizm Hakkındaki 40 Yalanı” başlıklı yazıya referans vermiştir. Buna göre, “Bush Beyaz Saray’a ilk geldiğinde burada ne yapacağını bilmiyordu. Şimdi ise seçilmesinin bir amacı olduğuna, ikinci kez Hristiyan olan bir kişi olarak, Tanrı’nın kendisini yeryüzünde terörizmi yok etmek için seçtiğine inanıyor”. Yine, Bush, Filistin lideri Mahmud Abbas’a şöyle demiştir: “Tanrı bana El Kaide’yi vurmamı söyledi, ben de onları vurdum. Sonra ban Saddam’ı vurmamı emretti, yaptım. Şimdi Ortadoğu’daki problemi çözmekle görevlendirildim.” İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.164. “Teknoloji, refah ve sınırsız askeri gücü elinde bulunduran Batı için artık bundan sonrası yok. Batı gerçekten tarihinin sonuna geldi. Artık kitlelere dinden başka önerebilecekleri hiçbir şeyleri kalmadı. Bunun için de Anglo-Amerikan cephenin küresel istila projesi din merkezli bir saldırganlık olarak öne çıktı. Amerika’nın ekonomik, siyasi ve askeri hedefleriyle şekillenen istila projesinin merkezinde güçlü bir dini motivasyon var ve bu inanç giderek daha da gün yüzüne çıkıyor.” İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.295.

⁵⁷ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.315-19.

⁵⁸ A. Bulaç, “Küresel Operasyonun Filistin-İsrail Boyutu”, Kudüs, sayı 1 (Bahar 2003), s.69,85.

⁵⁹ A. Bulaç, “Tartışma: ABD’nin Irak Saldırısı ve İslam Dünyasının Geleceği”, s.175.

konumu şimdi de ABD'yi Ortadoğu'ya çekmektedir. İslamcı entelektüellere göre ABD'nin Ortadoğu politikasının şekillenmesinde şu faktörler etkili olmaktadır; bölgenin stratejik konumu, bölgede zengin enerji rezervlerinin varlığı ve İsrail'in güvenliğinin sağlanması. Bölgede mevcut statükonun

sürdürülmesinin zorluğu ABD'nin bölgeye yönelik olarak uzun zamana yayılacak, derin etkileri olacak bir operasyona girişmesine yol açmıştır. Ancak, ABD'nin bu girişimi de hem küresel güç mücadelesinin yansımalarını bölgeye taşımakta hem de bölgede hakim din İslam ile ABD liderliğindeki Batının mücadelesini yansıtmaktadır.

ABD'nin Ortadoğu politikasında İsrail'in net bir ağırlığı olduğu uluslararası ilişkiler çalışan herkesin malumudur, burada İslamcılara mahsus bir şey yok. Ancak İslamcı entelektüeller Amerikan yeni-muhafazakarlarının emperyalist çıkarları ile İsrail'in ardındaki kurucu irade olan Siyonizmin çıkarları arasında bir ortaklık olduğunu, ABD-İsrail ikilisinin Ortadoğu'ya "arka bahçe" muamelesi yaptıklarını iddia etmektedir.⁶⁰

ABD, İngiltere ve İsrail'den oluşan ittifak, İran, Irak, Suriye, Lübnan, Filistin hattını kontrolüne almak istemektedir. Eğer ABD bu hattı denetim altına alabilirse Orta Asya ve Ortadoğu enerji kaynaklarını dünyaya ulaştıracak stratejik noktalara, (Afganistan-Pakistan'ın yanı sıra) Basra Körfezi ve Doğu Akdenize hakim olacaktır. Böylece ABD için hem Doğu Akdeniz'den Körfez'e kadar ekonomik-askeri koridor açılmış olacak, hem de Doğu Akdeniz'de önemli bir güce dönüşen İsrail'in önünde ciddi bir engel kalmayacaktır.⁶¹

Ancak, uluslararası güç çekişmesi bölgeye yansımaktadır; büyük güçler, Soğuk Savaş dönemindeki gibi, "temsili savaş" (proxy war) denilen, kendilerinin yerine uyduları ve müttefikleri eliyle yürüttükleri bir mücadele vermektedir. Irak'ın işgal edilmesinden sonra bölgede, sahip oldukları konum ve siyasal potansiyel açısından ABD karşıtı güçlerin politikalarını sırtında taşıyabilecek ülkeler olarak geriye Suriye ve İran kalmıştır. Suriye'nin de düşmesi durumunda İsrail'in önünde İran'a kadar artık hiç bir güç kalmayacaktır.⁶²

⁶⁰ A. E. Dağ, "Ortadoğu'nun Biçimlendiriliş Süreci: Irak, Suriye, İsrail", *Kudüs*, sayı 3 (Güz 2003), s.24-25. Ayrıca bkz. A. Bulaç, "Küresel Operasyonun Filistin-İsrail Boyutu", s.84-85; İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.112.

⁶¹ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.62.

⁶² A. E. Dağ, "Ortadoğu'nun Biçimlendiriliş Süreci: Irak, Suriye, İsrail", s.27; İ. Karagül, "Ateşkes Barış Getirir mi?" *Kudüs*, sayı 2, Yaz 2003, s.24.

ABD ve İsrail ikilisinin Ortadoğu politikaları onları İslam ile de karşı karşıya getirmektedir. Yukarıda ABD'nin /Batı'nın İslam ile mücadele yöntemleri olarak İslam'ın dönüştürülmesi, İslam'a karşı güç kullanılması ve İslam içi çatışmanın körüklenmesi sayılmıştı. İşte Ortadoğu, bütün bu mücadele yöntemlerinin uygulama alanı olarak ön plana çıkmaktadır. İslam ile mücadele için güce başvuru alan yerler aynı zamanda, az önce ifade edildiği gibi, küresel rekabetin de yansıdığı yerlerdir, yani cepheler aynıdır. Dursunoğlu'nun ifadesiyle Filistin, Irak ve İran bu savaşın 'ileri hatları'dır. İslamcı entelektüellere göre bütün İslam ülkeleri, hatta Türkiye bu savaşın sonraki hedefleri durumundadır.

Filistin

Filistin sorununun İslamcılık için çok önemli bir yeri olduğu konuyla ilgili herkesin malumudur. *Kudüs* dergisinin ilk sayısının sunuşunda da Kudüs'ün, Filistin'in İslam(cıların) dünyasında ne anlama geldiği şöyle ifade ediliyor: "Filistin sorunu, hem uluslararası hukuk, hem insanlık sorunu olma yanında ... öncelikle İslami bir sorundur. Kudüs, evrensel İslami uyanışın ve tüm yerel İslami mücadele hatlarının ortak stratejik hedefi haline gelmelidir. Çünkü Kudüs'ün kurtuluşu demek, tüm İslam coğrafyasını kuşatan emperyalizmin belinin kırılması demektir. Çünkü Kudüs, küresel kapitalizmin baş patronları tarafından Siyonist işbirlikçiler eliyle tüm coğrafyamızı kontrol altında tutmak üzere Filistin topraklarını bir saldırı üssü haline getirecek emperyalizmin komuta merkezi yapılmak istenmektedir. ... İşgal altındaki Filistin ve Kudüs'ün özgürlük davası aynı zamanda Türkiye'nin de, Irak'ın da, Hicaz'ın da, Tunus'un da, Keşmir'in de, Çeçenistan'ın da, Kürdistan'ın da adalet ve özgürlük davasıdır."⁶³

Özellikle Filistin meselesi üzerine yazan A. Varol Filistin'deki mücadeleyi şöyle değerlendirmektedir: "Filistinliler Birinci İntifada ile kendi özgürlüklerini kazanmışlardır ve Aksa İntifadası ile de Müslümanlara özgürlük mücadelesinin yolunu öğretmektedir. İntifada, özgürlüğe su-

⁶³ "Sunuş," *Kudüs*, sayı 1 (Bahar 2003), s.7. Ayrıca bkz. H. Türkmen, "Kanayan Yaramız, Tarihi Mirasımız", *Kudüs*, sayı 1 (Bahar 2003), s.23. İslamcılara göre İsrail'e karşı olmak anti-semitizm değildir. Anti-Semitizmin İslam'da hiçbir dayanağı yoktur "fakat bu, dinin yoruma muhtaç kaynaklarını siyasetin meşruiyet temeli haline getiren ve bundan "Siyonizm" adı altında ırkçılığa dayalı bir devlet ideolojisi çıkaran İsrail'in her yaptığına, toprak işgallerine ve çocukları katletmesi gibi fiillerine ses çıkarılmayacağı, ses çıkaranların anti-Semitik sayılacağı anlamı çıkmaz." A.Bulaç, "Küresel Operasyonun Filistin-İsrail Boyutu", s.71. Ayrıca Bkz. H. Türkmen, "Yahudilik: Din mi, Ulus mu?" *Kudüs*, sayı 5 (2004). S. Arslantaş, "Ortadoğu ve Filistin'de Barışın Önündeki En Büyük Engel Barış Girişimcileridir!" *Kudüs*, sayı 3 (Güz 2003), s.177-80.

samış tüm halkların ilham kaynağıdır.”⁶⁴ İslamcılara göre ABD-İngiltere-İsrail ittifakının Filistin cephesindeki hedefi işte bu direnişi, intifadayı kırmaktır. Böylece, “hem Ortadoğu’da hem de bütün İslam dünyasında, ABD ve İsrail karşıtı hareketler için ilham kaynağı olan Filistin direniş efsanesi ortadan kaldırılarak, ABD’nin İslam’la savaşına karşı oluşacak tepki dalgasının önü kesilecek. İsrail’in güvenlik problemleri çözülecek ve daha yayılcı bir İsrail devleti ortaya çıkarılacaktır.” Bu sayede hem İsrail/ABD karşıсында direniş psikolojik olarak çökertilecek, hem de İsrail’in güvenliği sağlanmış olacaktır.⁶⁵

İslamcılara göre, İsrail’in Araplarla diyalog konusunda tek bildiği dil şiddettir. “Bu mantığa göre, eğer Ortadoğu’ya barış gelecekte bunun tek yolu ‘Arapların artık İsrail’i yenemeyeceklerine’ dolayısıyla da, siyasi ve beşeri olarak daha fazla kayıp vermemek için İsrail’in koşullarını kabul etmelerinden başka seçeneklerinin olmadığına ikna edilmeleridir.” Son yıllarda “Siyonist yönetim, dünyanın gözleri önündeki haksızlıkları örtbas etmek ve Amerikan işgali ardından oluşan siyasi zemindeki meyveleri toplamak için iki önemli stratejik değişikliğe gitmiştir.” Birincisi, İsrail, Araplarla savaşını artık Hizbullah yada Hamas gibi dolaylı temsilciler eliyle yürütmeye niyetli olmadığını, doğrudan doğruya onların topraklarına kaydıracağını ilan etmiştir. 2003 yılının Ekim ayında Suriye’ye yapılan saldırı bunun bir göstergesidir.⁶⁶ Hedef İsrail’in güvenliğinin sağlanması için Filistinli direnişçilerin çevrelenerek lojistik desteklerinin kesilmesidir.⁶⁷ İkinci olarak İsrail “Güvenlik Duvarı”⁶⁸ adı altında inşa ettiği ve Filistinlileri izole ederek yıpratmayı hedefleyen duvar ile Filistinlilerin topraklarının bir kısmını daha işgal etmektedir. Bu duvar Filistinliler için toprak kaybı ve on dört bin Filistinlinin sürülmesi dışında ciddi bir pazarlık zaafı oluşturacaktır.⁶⁹

İslamcılar, ABD ve İsrail’in Filistin direnişini tasfiye etme amacına yönelik planlarının dış şartlarını oluşturmaya çalışırken içerideki altyapıyı da ihmal etmediğini belirtir ve bu amaçla Özerk Yönetimde zoraki bir yeniden yapılandırma çalışmaları başlatıldığını iddia eder. Bu bağ-

⁶⁴ A. Varol, “Aksa İntifadası Kronolojisi”, *Kudüs*, sayı 1 (Bahar 2003), s.143.

⁶⁵ İ. Karagül, “Dehşet Senaryosu: Şaron Yüzbinlerce Filistinliyi Ürdün’e ve Sina Yarımadası’na Sürgün Edecek!” *Kudüs*, sayı 1 (Bahar 2003), s.87.

⁶⁶ A. E. Dağ, “Ortadoğu’nun Biçimlendiriliş Süreci: Irak, Suriye, İsrail”, s.24-25.

⁶⁷ A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.98; A. Varol, “Yol Haritası Planı”, *Kudüs*, sayı 2 (Yaz 2003), s.38; A. Emin Dağ, “Suriye-İsrail Barış Pazarlıkları ve Filistin”, *Kudüs*, sayı 2 (Yaz 2003), s.135.

⁶⁸ “Güvenlik Duvarı” için bkz. A. Varol, “İrkçi Ayrım Duvarı”, *Kudüs*, sayı 4 (Kış 2004), s.65-80.

⁶⁹ A. Emin Dağ, “İsrail’in Değişen Stratejisi”, *Kudüs*, sayı 3 (Güz 2003), s.196-97.

lamda, Varol, Filistin Özerk Yönetimi'nde başbakanlık kurumunun ABD ve İsrail'in isteği üzerine, İsrail'in hesaplarında daha çok kullanılmaya müsait bir kişinin üst kademedede yetki sahibi olmasına imkan verilmesi için ihdas edildiğini iddia etmektedir.⁷⁰ İslamcılara göre ABD ve İsrail başbakanlık makamının ihdas edilmesiyle yetinmedi, oraya oturacak kişiyi de belirledi: Mahmud Abbas.⁷¹

İslamcılara göre ABD ve İsrail'in diğer stratejisi 'sözde' barış görüşmelerini sürdürmektir. ABD, Oslo Barış Süreci'nin kesintiye uğramasının⁷² ardından "Filistin'de barış sürecini zorlamak" için yeni bir hamle yapmıştır: Yol Haritası.⁷³ Ancak, İslamcı yazarlara göre İsrail'in istediği barış değil, Filistin'in tamamen teslim olmasıdır. "Yol Haritası" Filistin-İsrail anlaşmazlığına çözüm üretmeye dönük bir plan olmaktan çok, Filistin liderliğini biçimlendirmeye ve direnişi durdurmaya dönük bir plan olarak görülmektedir.⁷⁴ Yol haritasının diğer bir amacı Filistinlileri birbirine düşürmektir.⁷⁵ Varol'a göre Yol Haritası'nın iki amacı vardır: dünya kamuoyunda oluşan kötü ABD/ İsrail imajını düzeltmek ve İsrail'in Oslo sonrası kazanımlarını meşrulaştırmak. "İsrail her iki barış süreci arasında işgal, gasp ve yayılmacılık anlamında belli bir ilerleme kaydediyor. Sonra başlatılan barış süreciyle aldıklarından sadece bir kısmını geri verme karşılığında elinde kalanların kendisine ait olduğunun tescilini istemektedir."⁷⁶ Dağ'a göre "Yol Haritası" yeni güçler dengesinin önemli çekişmelerinin yaşanacağı Ortadoğu krizi hakkında geçici bir çözüm işlevi görecek. Yol Haritası ile tıpkı Kosova, Bosna gibi diğer uluslararası gerilim alanlarında olduğu gibi bu bölgede geçici bir uzlaşmayla sorun ileri tarihteki nihai hesaplaşmaya kadar ertelenmeye çalışılmıştır.⁷⁷

Irak

İslamcılara göre ABD'nin Irak'a müdahalesi sadece Saddam Hüseyin ve Irak ile ilgili değildir; Irak, "küresel istila projesinin Ortadoğu cephesi" ve "Osmanlı sonrası oluşturulan bölgesel dengelerin yeniden

⁷⁰ A. Varol, "Yol Haritası Planı", *Kudüs*, sayı 2, Yaz 2003, s.39; İ. Karagül, "Dehşet Senaryosu: Şaron Yüzbinlerce Filistinliyi Ürdün'e ve Sina Yarımadası'na Sürgün Edecek!", s.87.

⁷¹ A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s. 93-94.

⁷² A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.77-78, 180.

⁷³ A. Varol, "Yol Haritası Planı", s.42

⁷⁴ A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.79.

⁷⁵ A. Varol, "Ateşi Siz Kesin!" *Kudüs*, sayı 2, Yaz 2003, s.269-270.

⁷⁶ A. Varol, "Yol Haritası Planı", s.35-36. Ayrıca bkz. Süleyman Arslantaş, "Yol Haritası ve Ateşkes", *Kudüs*, sayı 2, Yaz 2003, s.272-274.

⁷⁷ A. E. Dağ, "Ortadoğu'nun Biçimlendiriliş Süreci: Irak, Suriye, İsrail", s.28.

belirlenmesi projesidir.”⁷⁸ ABD’nin niyeti, Irak’ı işgal edip burada uzun yıllar kalmak ve bu sürede köklü değişiklikler yapmaktır.

İslamcı entelektüellere göre ABD Irak’taki politikalarıyla aynı zamanda İslam’a karşı mücadele etmektedir⁷⁹ ancak, onları ABD’nin Irak müdahalesine ilişkin olarak öncelikle kaygılandıran iki şey vardır. Bunlardan birincisi Kuzey Irak’ta bir Kürt devletinin kurulmasıdır. Çünkü, “Türkiye, İran ve Arap ülkelerinin karşı olduğu böyle bir devlet İsrail’in himayesine girecek, hem de kendisinden İsrail gibi, Batı’nın ileri karakolu rolünü oynaması istenecektir.”⁸⁰ “Bölgesiyle çatışan ve bölge dışı güçlere dayanan,” etrafı düşmanlarla çevrilmiş “Kürdistan”ın en yakın müttefiki de İsrail olacaktır. Ayrıca, Kerkük’ü içine alan bağımsız bir “Kürdistan” sürekli bir çatışma ve istikrarsızlık ortamı yaratacağından, ABD gibi bölge dışı güçlere müdahale etmesi için somut bir gerekçe vermiş olacaktır.⁸¹

İslamcı entelektüellerin ikinci büyük kaygısı Irak’ta iç savaş çıkması; Irak’ın Afganistan’a dönüşmesi ihtimalidir. Dağ, bu korkusunu şöyle dile getirmektedir: “Din kardeşliği olgusunu herkes diline dolamış olsa da, etnik ve mezhebi çıkarlar ve bu çıkarların siyasal uygulamaları söz konusu olduğunda kardeşlik ikinci sıraya düşüyor.”⁸² O kadar ki iç savaş ihtimali gündemdeki yerini korumaktadır.⁸³ Bununla birlikte İslamcıların Irak’taki “direnişe” bakışlarında farklılaşmalar ortaya çıkmıştır. Bir kısım İslamcı yazar, Amerikan işgaline karşı Irak’ta ortaya çıkan direnişi memnuniyetle karşılayıp İslam dünyasına dalga dalga yayılmasını arzu etse de,⁸⁴ bazı İslamcı entelektüeller meşru direnişin artık sona erdiğini, bundan sonra direnişin iç savaşa yol açabileceğini, işgalcilerin varlık gerekçesini meşrulaştıracağını ileri sürmektedir.⁸⁵

⁷⁸ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s. 95-96.

⁷⁹ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.283,315. Ayrıca bkz. A. Dursunoğlu, 4. Dünya Savaşı ve Ortadoğu, s.165.

⁸⁰ A. Bulaç, “Küresel Operasyonun Filistin-İsrail Boyutu”, s.83-84; İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s. 96, 356.

⁸¹ A. Dursunoğlu, 4. Dünya Savaşı ve Ortadoğu, s. 150. Ayrıca bkz. A. Emin Dağ, “Irak’ta Yahudi Kolonileşmesi,” *Kudüs*, sayı 2, Yaz 2003, s.276-77; İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.370.

⁸² A. Emin Dağ, “Irak’ta Kaosu Iraklılar Besliyor,” *Özgün İrade*, yıl 2, sayı 15 (Temmuz 2005), s.48.

⁸³ A. Emin Dağ,(Gerçek Hayat)

⁸⁴ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.103-05; A.Varol, “Irak İslam Dünyası Açısından Bir Ribattır,” *Haksöz*, sayı 168 (Mart 2005), s.40-42.

⁸⁵ A. Dursunoğlu, “Irak ve Muhayyel Direniş”, [8.10.2005], http://www.saaonline.com/yazi_detay.php?Yazi_id=5&yazar=1; A. Dursunoğlu, 4. Dünya Savaşı ve Ortadoğu, s. 164-65.

Bir Dönüştürme Girişimi: BOP

ABD'nin Ortadoğu politikasını değerlendirirken Karagül şöyle der: "ABD'nin yeni Ortadoğu vizyonu sadece işgallerle kendini göstermiyor. Proje, ekonomik, siyasi, kültürel ve dini dayatma ve yönlendirmelerle yürütülmektedir."⁸⁶ Gerçekten de İslamcılara göre ABD/Batı İslam dünyasını istediği çizgiye getirmek ve İslam ile mücadele etmek için yalnızca "sert" gücünü kullanmaz; İslam dünyasını siyasal ve kültürel olarak dönüştürmek için "yumuşak gücünü" de kullanmaktadır.⁸⁷ İslamcıların bakış açısıyla Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) işte bu çerçevede değerlendirilmelidir.

İslamcılara göre "çok güçlü 'demokrasi', 'özgürlükler' ve 'refah' vurgusuyla pazarlanan" BOP, "İslam dünyasında siyasi ve ekonomik reformlar başlığı altında yardımlar, teknoparklar, fikir özgürlüğü ve refahın yaygınlaştırılması gibi oldukça cazip, baskıcı yönetimlerle Amerika arasında tercih yapmaya zorlanan kitleler için oldukça tahrik edici" bir projedir. Ancak Karagül şöyle bir soru yöneltmektedir: "ABD bu zamana kadar nerede özgürlükleri teşvik etmiştir?" İslamcılara göre "proje mikro düzeyde Irak'ta uygulanıyor zaten: ülke hızla etnik ve mezhep eksenli bir çatışmaya doğru gidiyor."⁸⁸ İslamcı yazarlara göre BOP'un amacı gerçekte özgürlüklerin ve demokrasinin teşviki değil Müslümanların kaynaklarını ele geçirme⁸⁹ ve ABD'nin bölgesel çıkarlarına engel oluşturmayacak tarzda bir İslam anlayışını yaygınlaştırma, İslam'ı dönüştürme projesidir.⁹⁰

⁸⁶ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s. 74-75.

⁸⁷ Bkz. A. Dursunoğlu, *4. Dünya Savaşı ve Ortadoğu*.

⁸⁸ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.235-36.

⁸⁹ Mehmet Pamak, "İslam Coğrafyasını İstila, İslam'ı ve Müslümanları Dönüştürme Projesi BOP", *Kudüs*, sayı 5, 2004.

⁹⁰ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s. 243, 260, 263-64. Karagül'e göre Davos'ta ABD Başkan Yardımcısı D. Cheney tarafından açıklanan projenin "özgürlükler ve refah palavrası dışındaki içeriği" şöyledir: "1) Enerji kaynaklarını değerlendirilmesi ve ulaşım koridorlarının güvence altına alınması. 2) Terörle mücadele sloganı altında İslami hareketlerin tasfiyesine devam edilmesi, cephenin genişletilmesi. 3) ABD ve İsrail karşıtlığını besleyecek eğitim müfredatlarının değiştirilmesi. 4) Bölge ülkelerinin askeri güçlerinin zayıflatılması. 5) Yardımların yeniden başlatılarak Amerikan nüfusunun artırılması. 6) Bölgede Batı karşıtlığını besleyen anlaşmazlıkların çözümü. 7) Batrın askeri ve ekonomik kontrolünün önünü açacak yönetici kadroların oluşturulması, güçlendirilmesi ve işbaşına getirilmesi. 8) Kafkaslar, Orta Asya, Güney Asya ve Ortadoğu'da AB, Rusya ve Çin'in durdurulması 9) Ortadoğu'da Türkiye öncülüğünde Batı'nın hazmedebileceği türde bir İslam anlayışının geliştirilmesi ve bölgenin bu paralelde dönüşümü 10) Ekonomik gelişme sloganı ile Müslüman ülkelerin askeri ve siyasi gücünün zayıflatılması. 11) Nüfus artışının yavaşlatılması." İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s. 235-36.

V. İSLAM VE BATI ARASINDA TÜRKİYE

İslamcı entelektüeller Türk dış politikasını yakından izlemektedir ve izlene gelen dış politikaya karşı genellikle olumsuz bir tavır vardır. Bir kere Türkiye’de, İslam dünyasının geri kalanında olduğu gibi iktidardaki seçkinlerin halktan kopuk olduğunu iddia ederek Türkiye’nin dış politikasının da halkın öncelikleriyle uyumlu olmadığını ileri sürerler.⁹¹ Türkiye’de egemen zihniyet “iç siyasette tek parti, dış politikada tek boyut prensibi”ni benimseyerek farklı açılımları, düşünceleri ve politikaları mütemediyen sabote etmeye çalışmıştır.⁹²

İslamcılar, ikinci olarak, dış politikadaki tek boyutluluktan ötürü Kurtuluş Savaşı’ndan bu yana “Türkiye’nin tüm dış politika tutumunun ve bölgesel stratejisinin küresel emperyalizmin etkileri dahilinde şekillendiğini” iddia etmektedir. Bu iddiaya göre Türk dış politikası edilgen-dir, pasiftir. “Zira Türkiye Cumhuriyeti karar vericileri açısından dış politikanın üretilmesi demek, müttefiklerce öngörülen tehdide karşı Türkiye’nin jeopolitiğinin nasıl pazarlanacağını belirlemek demektir.” Türkiye’nin Soğuk Savaş süresince izlediği “statükocu pasif dış politika” Soğuk Savaş’tan sonra sorgulanmaya başlasa da İslamcılara göre “aktif dış politika” Ankara’nın tercihi değildir. Çünkü Türkiye’de karar vericiler böyle bir politikanın “üreticisi olmak yerine; üretilmiş küresel politikaların, kendilerine düşen kısmının uygulayıcısı olma rolünü daha tercihe şayan bulmuşlardır.” Bu çerçevede 1990’larda NATO’nun kökten dincilik ve etnik/bölgesel çatışmaları başlıca tehditler olarak değerlendirmesi ile birlikte “T.C. askeri bürokrasisiyle dışişleri bürokrasisinin, politika yapma konusundaki olmazsa olmaları artık hazırды: Küresel aktörlerce tayin edilmiş “tehdit” ve bu tehdide karşı küresel aktörlere pazarlanacak Türkiye’nin jeopolitik konumu.”⁹³

İslamcı entelektüellere göre 28 Şubat sürecinin Türk dış politikasında önemli bir yeri vardır.

“Türkiye’nin ABD çıkarları doğrultusunda öngörülen Soğuk Savaş sonrası tehdit değerlendirmesi doğrultusunda yapılandırılmaya başlaması ile Refah Partisi’nin siyasal anlamda belirleyici olmaya başlaması

⁹¹ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.139.

⁹² K. Güleçyüz, *AB Sürecinde Değişen Türkiye*, s.158.

⁹³ A.Dursunoğlu, *4. Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.175, 183-85; İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.226; Bulaç, ABD Başkanı Bill Clinton TBMM’de yaptığı konuşmada Türkiye’ye bir yol haritası verildiğini iddia eder: “ABD’nin Türkiye’nin eline sıkıştırdığı yol haritası “bölgesel güç rolü”nü oynamak ve bunu da demokrasiyle irtibatlandırma esasına dayanıyor ...” A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.159-160.

aynı zaman dilimine denk gelmiştir. Türkiye’de başta askeri bürokrasi olmak üzere “karar verici seçkinler” RP’nin yükselişi ile içeride kendilerine yönelik yaratılan alan daralmasını dış dinamiklere dayanarak aşmaya çalışmıştır. İşte bu anlamda 28 Şubat süreci, Türkiye’nin tek kutuplu ABD dünya düzeninin ayaklarını sağlamlaştırmaya dönük bu tehdit değerlendirmesi doğrultusunda yeniden dizayn edilmesi süreci olarak okunabilir.⁹⁴ İsrail ve ABD’den alınan dış destek nedeniyle 28 Şubat Türk dış politikasını ipotek altına almıştır; ABD’nin küresel, İsrail’in bölgesel çıkarları doğrultusunda bu devletlerle işbirliği yapan 28 Şubat rejimi, “Türkiye’yi jeopolitik gerçekliğine yabancılaştırmıştır.” 1990’larda Türkiye’de irtica ve bölücülüğün öncelikli tehdit kabul edilip, bunları besleyen dış kaynaklar olarak da İran ve Suriye’nin işaret edilmesinde ve bu devletlerle gerginliklerin artmasında İsrail ile sürdürülen stratejik diyalog toplantılarının doğrudan etkisi bulunduğu iddia edilmektedir. İslamcılara göre böylece, ABD’nin küresel düzen projesinin Ortadoğu ayağında Türkiye, İsrail’in güvenliğini sağlayan bir yardımcı unsur haline getirilmek istenmiştir.⁹⁵

İslamcı entelektüeller, “İslam tehdidi mitini” kullanarak 28 Şubat müdahalesini gerçekleştiren ve Türkiye-İsrail eksenini kuran “aynı kadroların”⁹⁶ 11 Eylül’den sonra aynı tezlerini “Amerikalı neo-faşistlerle birlikte bütün dünyaya karşı uyguladıklarını” iddia etmektedir. Bu kadrolar şimdi dünya çapında bir İslami terör tehdidini kullanarak emperyalist politikalarını uygulamaya geçirmeye çalışmaktadır. İslamcılara göre bu defa “Türkiye’ye yüklenen misyon” “yine ‘Osmanlı misyonu’, ‘bölgesel diplomasi merkezi’ sıfatlarıyla ... İslam dünyasını Anglo-Amerikan cephe için terbiye etme, dönüştürme, ıslah etme misyonudur.” Ancak, Türkiye “yeni Ortadoğu düzeninin şekillendirilmesinde işbirliği yapabile, potansiyel gücü ve konumu itibarıyla caydırıcı bir güç ve engel olarak” görülmektedir. Oysa yeni Ortadoğu projesinin ağırlık merkezi bölgedeki bütün güçlerin kontrol altında tutulması ve zayıflatılmasıdır. Bu yüzden orta vadede Türkiye ve ABD-İsrail ittifakı karşı karşıya gelecek-

⁹⁴ A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.176-78. Ayrıca bkz. İ. Karagül, “Batı FP’nin Kapatılmasına niçin Sessiz, *Umran*, sayı 83 (Temmuz 2001), s.10-13.

⁹⁵ A.Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.177; İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s. 107,140.

⁹⁶ “A Clean Break: A new Strategy for securing the Realm” başlığını taşıyan ve İsrail yönetimine sunulan raporu hazırlayanlar, Richard Perle, James Colbert, Charles Fairbanks, Douglas Feith vd.. o dönemde Ortadoğu’yu yeniden dizayn etmeye yönelik Türkiye-İsrail ekseninin temellerini atmışlardı. Türkiye’yi ABD ve İsrail adına İslam dünyasına karşı konumlandırmışlar, İran, Irak ve Suriye ile savaşa ayarlamışlardı.” İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.157. Ayrıca bkz. A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.202.

tır.⁹⁷ Karagül'ün tabiriyle "artık Türkiye ile İsrail'in bölgesel çıkarları örtüşmüyor, çatışıyor."⁹⁸

İslamcılara göre küresel rekabet Türkiye'yi hem iç bütünlüğü hem de bölgesel ve uluslararası ilişkileri açısından, derinden etkilemektedir. Karagül'ün ifadesiyle, yeni küresel düzen arayışının ağırlık merkezi olan coğrafyanın merkezindeki Türkiye için Soğuk Savaş sonrası ikinci fırsat ortaya çıkmıştır. Küresel rekabet Türkiye'ye geniş bir hareket alanı sağlamaktadır. İslamcıların önerisi bu fırsattan yararlanarak, çevresine, bölgesine yönelik bağımsız ve güçlü bir politika geliştirmesidir.⁹⁹

BOP ve Türkiye

İslamcılara göre ABD 11 Eylül'den sonra İslam ile mücadelesinde hem direniş merkezlerini askeri işgal ile etkisiz hale getirme hem de İslam'ı dönüştürme stratejilerine başvurmuştur. Bu çerçevede BOP'un amacı İslam'ı Protestanlaştırmak, İslam toplumlarını sekülerleştirmektir.¹⁰⁰ Türkiye'nin BOP'taki rolü ise İslam dünyasını dönüşüme hazırlamak ve dönüştürmektir. "Amerika merkezli think tank kuruluşlarının Türkiye, ABD ve başka yerlerde 'İslam ve demokrasi' kongreleri düzenlemeleri, Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu'nun ABD'nin Ulusal Güvenlik Konseyi ile "ılımlı İslam" ve "Türkiye" modeli tartışmaları yapıp proje arayışına girişmesi, ABD Büyükelçisi E. Edelman'ın muhafazakar vakıf ve dernekleri bir arada tutan Gönüllü Teşekküller ile BOP kapsamında görüşmeler yapması vs." İslamcılar arasında Türkiye'nin kendisine biçilen bu role soyunması olarak yorumlanmaktadır.¹⁰¹ BOP çerçevesinde Türkiye'ye biçilen model olma rolü "askeri gücünü emperyalistlerin amaçları doğrultusunda kullanması, diğer yandan, bununla çelişki oluştursa dahi, kendisinin de yaşadığı zorla modernleşmeye, sekülerleşmeye, kültür, medeniyet ve paradigma değişimine bölge ülkelerini ikna edici bir rol oynama (yani jakoben yöntemli Batılılaşmasını ihraç etme) yada bu konuda model olmasıdır."¹⁰²

⁹⁷ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.63, 79, 95, 98-99, 135, 226.

⁹⁸ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.370; A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.207.

⁹⁹ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.218, 222-24.

¹⁰⁰ A. Emre, "Tartışma: Büyük Ortadoğu Projesi ve İslam", *Kudüs*, sayı 4 (Kış 2004).

¹⁰¹ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.255-58.

¹⁰² Mehmet Pamak, "İslam Coğrafyasını İstila, İslam'ı ve Müslümanları Dönüştürme Projesi BOP", *Kudüs*, sayı 5 (2004), s.116. İslamcı entelektüeller Türkiye'nin Batı tarafından "ideal bir İslami model" olarak sunulmasını ciddi şekilde sorgulamaktadır, zira burada sunulan model "İslami" değildir: "Türkiye nasıl model olabilir? Daha düne kadar, Türkiye'nin ne kadar arızalı bir demokrasiye sahip olduğu, siyasal yapının, insan haklarının, din özgürlüğünün, düşünce özgürlüğünün, kimliklerin ifadesinin ne kadar problemlili olduğu gündeme getirilirken, şimdi böyle bir ülke nasıl

İslamcıların BOP'a bakışlarını Kazım Sağlam şu şekilde özetlemiştir: "BOP bir bakıma İsrail'in güvenliğini merkeze alan ve ABD'nin dünya hakimiyetini pekiştiren bir yapılanmadır. BOP, eğitimden mimariye, sanayiden kültüre, din anlayışından kılık kıyafete uzanan bir toplumsal mühendislik projesidir. Bunu da Türkiye üzerinden ve Türkiye eliyle yapma temayülü vardır. ... İslam'ı Hıristiyanlaştırma (Allah'ı kamusal alandan kovma) misyonu TC'ye verilmiştir. Diyanet İşleri Başkanı'nun ABD Savunma Bakanı ile görüşmesi masum bir ziyaret sayılamaz. Yıllardır dinler arası diyalog, "çok dinlilik, çok kültürlülük" tezleri bugüne zemin hazırlamıştır ... burada İslam coğrafyasında Müslüman halka nasıl bir İslam'a inanmaları gerektiğini dikte etmek vardır."¹⁰³

VI. TÜRKİYE'NİN AB ÜYELİĞİ SÜRECİ ÇERÇEVESİNDE AB VE İSLAMCILAR

Türkiye-AB ilişkileri İslamcılar arasında görüş ayrılıklarının en fazla olduğu, en sıcak tartışmaların yapıldığı konudur. Bir kısmı AB'yi bir güvenlik projesi olarak görüp ona sığınmanın faydalı olacağını iddia ederken, bir kısmı da AB'ye üyelik sürecini demokrasi ve kalkınma için itici bir motor olarak görmektedir ve Türkiye'nin AB'ye üye olmasını desteklemektedir. Buna karşın bazı İslamcılar AB'nin insan hak ve özgürlükleri ve hukuk devleti meselelerinde Müslümanlara yönelik uygulamalarını çifte standartlı bularak şüpheli bir tavır almaktadır. Bazı İslamcılar ise AB zihniyetinin zaten Kemalist zihniyetin ilham kaynağı olduğunu öne sürerek Türkiye'nin AB üyeliğinin Müslümanlar için bir anlam ifade etmediğini iddia ederek reddiyeci bir tutum almaktadır.¹⁰⁴

Türkiye-AB İlişkileri: Medeniyet Projesinden Güvenlik Projesine

İslamcıların bir bölümüne göre Türkiye-AB ilişkileri artık AB-ABD ilişkileri tarafından belirlenmekte, bu noktada da güvenlik belirleyici rolü oynamaktadır. Örneğin Karagül'e göre AB ve ABD arasında çok net bir ayrılma ve rekabet vardır, öyle ki bu rekabet Avrupa için ciddi bir güvenlik sorununa dönüşmüştür¹⁰⁵ ve AB küresel bir oyuncu olarak kü-

oluyor da bir anda model olabiliyor?" A. Emre, "Tartışma: Büyük Ortadoğu Projesi ve İslam," s.134.

¹⁰³ Kazım Sağlam, "BOP bir Dayatmadır", *Kudüs*, sayı 4 (Kış 2004), s.62-64.

¹⁰⁴ Bütün bu farklı argümanlar için bakınız "AB Süreci ve Müslümanlar" Forumu - Özgür-Der Paneli, İstanbul, 22 Eylül 2002. (http://www.musliman.o-f.com/diger/kutuphane/ab_forumu.htm).

¹⁰⁵ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kışatma*, s.50-53. Dursunoğlu'na göre "ABD'nin öngördüğü dünya sistemi, liberal Batı demokrasisi değerlerine dayalı olması bakımından Avrupa ile stratejik bir çelişki arz etmiyor. Bununla birlikte ABD, yeni dünya sistemini belirleme konusunda, inisiyatifini Soğuk Savaş dönemi müttefikleriyle paylaşmayı reddediyor. Dursunoğlu'na göre AB'nin yer yer ABD'nin tek yanlı politikalarına itirazının nedeni stratejik kaygılar değil taktik karşı çıkışlardır.

resel paylaşım mücadelesinde Türkiye'ye ihtiyaç duymaktadır. AB'nin Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikasından sorumlu Komiseri Javier Solana bu konuda şöyle demiştir: "Biz küresel aktör olmak zorundayız. ... bunun için Türkiye ile çok yakın ilişkiler geliştirmek zorundayız ve Türkiye üzerinden Ortadoğu'ya ulaşmak zorundayız."¹⁰⁶ Karagül'e göre, Balkanları ve Doğu Avrupa'yı yeni müttefik alanları ilan eden ABD'nin, Almanya-Fransa eksenindeki kıta Avrupası'nın "Büyük Avrupa" projesini Avrupa ana karasına hapsedmeye çalışması, AB'nin Ortadoğu, Kafkaslar, Orta Asya ile "yakın çevresi" Balkanlar ve Doğu Avrupa'ya açılımını engellemeye girişmesi, Avrupa'nın kuşatılmışlıktan kurtulmak için Türkiye'yi kilit önemde görmesine yol açmıştır."¹⁰⁷ Dursunoğlu'na göre de AB'nin Türkiye ile üyelik müzakerelerini başlatmış olmasında güvenlik kaygıları ön plana çıkmış, Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konumu ve askeri potansiyeli belirleyici olmuştur. Dursunoğlu'nun deyişle; "Türkiye, Avrupa Birliği açısından siyasi, ekonomik ve kültürel nitelikleriyle değil, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu bağlamında sahip olduğu jeopolitik konumu ve askeri gücüyle dikkate değer bulunmaktadır."¹⁰⁸

Çünkü "Batılılık ortak paydasında buluşan ABD ve Avrupa'nun liberal demokrasi değerleri temelinde herhangi bir çatışması söz konusu değildir." A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.13.

¹⁰⁶ İ. Karagül, "Tartışma: Emperyalist Kuşatma karşısında İran ve Geleceği", *Kudüs*, sayı 2, Yaz 2003, s.209.

¹⁰⁷ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.142. Schröder; "Ortak çıkarlarımız var. Bu, ekonomiden çok güvenlidir". Ficher; "Türkiye'nin Avrupa'ya sıkı bir şekilde bağlanması bir roket savar sisteminden daha önemli. Bu bizim 21. yüzyıldaki savunmamızla ilgili en stratejik karardır." İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.220.

¹⁰⁸ A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.179. Güleçyüz ve Karagül'e göre Türkiye ABD'ye yaklaştıkça AB'den, AB'ye yaklaştıkça ABD'den uzaklaşmaktadır. K. Güleçyüz, *AB Sürecinde Değişen Türkiye*, s.259-60; İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.133. Buna karşın Bulaç ABD'nin ısrarla Türkiye'yi AB içine ittiğini savunur. Ona göre, "ABD'nin beklentisi, bir taraftan İngiltere yanında Türkiye ile AB içinde stratejik işbirliği olan bir ülkenin daha desteğine sahip olmak, diğer taraftan Türkiye'yi AB içinde standartlarını yükseltecek, tam bir Avrupa ülkesi seviyesine çıkartıp bölgesel güç rolü oynayabilecek kıvama getirmek. Çünkü ancak güçlenmiş böyle bir Türkiye hem Avrupa'nun doğuya, yani enerji kaynaklarına sarkmasını önleyebilir, hem de Rusya'nun önderliğinde kıtanın güney kanadını ve sıcak denizleri tehdit edecek bir Ortodoks ittifakının kurulmasının önüne geçebilir." A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.158-59. "ABD'nin bizi zorla ve neredeyse itekleyerek AB'ye üye yapmak istemesinin üç-dört sebebinden biri Türkiye'yi bütünüyle İslam aleminden koparmak, geri dönüşünü mümkün kılan bütün köprüleri atmaktır." "İslamcılık ve Türkiye'de Yaşadığı Tecrübe", A. Bulaç ile söyleşi. *Özgün İrade*, yıl2, sayı.14, Haziran 2005, s.50. Burada Bulaç bir çelişkiye düşmektedir. Zira Bulaç'ın iddiasına göre ABD Türkiye'yi hem bölge ülkelerine model olacak bölgesel bir güç olarak kullanmak istiyor hem de Türkiye'nin İslam alemiyle bütün köprüleri atmasını istiyor. İslam alemiyle bütün köprüleri atan bir Türkiye diğer bölge ülkelerine nasıl model olacaktır?

AB'ye üyelik sürecine güvenlik açısından bakan İslamcı entelektüeller AB'nin Türkiye'ye karşı hep eleştirel ve dışlayıcı bir tutum alırken, 1999 Helsinki Zirvesi'nden sonra Türkiye ile ilişkilerinde daha yapıcı olmaya başladığına işaret etmektedir.¹⁰⁹ Karagül de hem AB'nin Türkiye'ye karşı değişen politikasına, hem de ABD'ye kıyasla AB'nin İslam dünyası ile ilişkilerinde diyaloga daha açık olmasına dikkat çekerek bu durumu sorgular.¹¹⁰ O'na göre, AB'nin Türkiye'ye bakışını değiştiren ve İslam dünyası ile diyalog arayışındaki esas etken "Anglo-Amerikan cephenin yayılcı politikalarına yönelik öfkeyi Birleşik Avrupa projesinin hizmetine sunmaya çalışmaktır." Yani AB'nin öncelikli amacı medeniyetler arası diyalog değil, güvenlik ve küresel iktidarın paylaşımı mücadelesinde İslam ülkelerini kazanma gayretidir.¹¹¹

İslamcılarının bir kısmına göre AB'ye üye olmak Türkiye için de artık bir güvenlik sorunu ve stratejik bir mesele haline gelmiştir.¹¹² "Hızla devam eden reformların Türkiye'nin iç istikrar merkezleri arasında sanıldığı gibi büyük gerilimlere yol açmamasının" nedeni daha önce AB üyeliğini bir iktidar sorunu haline getirenlerin şimdi bu süreci ekonomik ve sosyal hedefin yanı sıra jeopolitik bir hedef olarak görmeleridir. Bu bağlamda Orgeneral Yaşar Büyükanıt'ın "Avrupa Birliği, Türkiye'nin jeopolitik ve jeo-stratejik açıdan zorunluluğudur" sözüne çok önem verilmektedir.¹¹³ "Askeri cenahça ifade edildiği üzere, bu konjonktürde Türkiye'nin AB üyeliği, diğer açılardan olduğu gibi 'jeopolitik ve jeo-stratejik' bakımdan da kaçınılmaz bir zorunluluktur."¹¹⁴

¹⁰⁹ "Avrupa Helsinki ile başlayan yeni süreçte olabildiğince sabırlı, yapıcı ve teşvikkar bir tutum izlemeye esas aldı." K. Gülecyüz, *AB Sürecinde Değişen Türkiye*, s.124, 128. İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.308. AB'deki değişime işaret etmesi açısından Erdoğan'ın şu sözleri anlamlıdır: "Türkiye'nin AB'ye girmesinin gereği o kadar ileri düzeyde tespitlerle ifade ediliyor ki, bizim dahi Avrupa hedeflerimizle ilgili beyanlarımızı aşan bir arzu ve istek var." İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.219.

¹¹⁰ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.142.

¹¹¹ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.220. Bulaç'a göre "aydınlanmacı, pozitivist ve modern kimliğine rağmen, Avrupa'nın bilinç altında din son derece önemli bir yere" sahiptir. Bir taraftan İslam'a ilişkin derin bir önyargı ve nefret varken, diğer taraftan "bizzat Hristiyanlığın kendisinden kaynaklanan ciddi korkular vardır. İşte bu korku Avrupa'da bazı kesimleri Türkiye'nin tam üyeliğini desteklemeye yöneltmektedir. Çünkü bu kesimlere göre, Avrupa'nın tepeden tırnağa Hristiyan bir kimliğe bürünmesi onu tarihsel tecrübesinde saklı bulunan dogmatik geçmişine doğru bir yolculuğa sevk edebilir." A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.104, 154-55. Ayrıca bkz. K. Gülecyüz, *AB Sürecinde Değişen Türkiye*, s.119.

¹¹² "Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği, ABD'nin yeni küresel sistem inşasının ortaya çıkardığı kaygılardan hareketle "güvenlik projesine" dönüşmeye başladı." İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.141.

¹¹³ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.142-43.

¹¹⁴ K. Gülecyüz, *AB Sürecinde Değişen Türkiye*, s.128.

Türkiye'nin AB üyeliği sürecine güvenlik açısından bakan İslamcılara göre Türkiye'nin AB ile yakınlaşması hem Anglo-Amerikan cepheden kaynaklanan yeni tehditlerin bertaraf edilmesi hem de AB'nin de yakın olduğu İran ve Suriye ile Rusya ve diğer Asyalı güçlerle farklı ilişkilere girme konusunda Türkiye'ye geniş hareket alanı kazandırması açısından faydalıdır.¹¹⁵ Yine, İslamcılara göre Türkiye için "Amerikan hoyratlığı karşısında ezilmemek için mevcut dünya şartlarında AB dışında bir alternatif görünmüyor." Zira, "AB hedefinden vazgeçmiş bir Türkiye, bazı Arap ülkeleri gibi, kaçınılmaz bir şekilde ABD yörüngesine girecek. Çünkü günümüz dünyasının kritik kuvvet dengeleri, özellikle Türkiye gibi çok stratejik konumda bulunan bir ülkenin "ortada" kalmasına kesinlikle müsaade etmiyor."¹¹⁶ Bu yüzden, Türkiye, AB reformlarını süratlendirmek ve mümkün olan en kısa zamanda AB içinde yerini almak zorunda.¹¹⁷

Demokratikleşme motoru olarak AB ve İslamcılar

28 Şubat süreciyle birlikte Türkiye'de İslamcıların AB'ye karşı tutumlarında çok önemli değişme olmuştur. "Bu süreçle Türkiye'de insanların gündelik hayatını kabusu çeviren gelişmeler oldu ve insanlar ister istemez AB'nin politik ve kültürel ideallerine daha farklı bir gözle bakmaya başladılar."¹¹⁸ Buna göre Müslümanlar için daha küçük ve

¹¹⁵ İ. Karagül, *Yüzyıllık Kuşatma*, s.308.

¹¹⁶ K. Güleçyüz, *AB Sürecinde Değişen Türkiye*, s.201. Kazım Sağlam "AB'ye girmezsek ne olur?" sorusuna "ABD'nin ve İsrail'in kucağına düşeriz" diye cevap veriyor. O zaman "Onlar adına ve onlarla beraber İslam topraklarını işgal ederiz. Veya işgalcilere yardım ve yataklık ederiz. Bu kötülerin en kötüsüdür. Biz Müslümanlar olarak AB'yi ABD-İsrail eksenine göre daha ehven görebiliriz. Fakat AB de çok pir-u pak bir kuruluş değildir. Geçmiş bozuktur. Şu anki uygulamaları da tarafsız ve kayırcıdır. Aslolan bizim kendi ayaklarımız üzerinde durmamızdır. Türkiye hangi tarafı seçerse seçsin Müslümanlar olarak büyük bir zorluk bizi bekliyor. Evvela kendimize dönüp dinimizle barışmalıyız. Kimlik olarak İslam kimliğini kabul etmeliyiz." "AB Süreci ve Müslümanlar" Forumu, s. 7-8. Ayrıca bkz. A. Dursunoğlu, 4. *Dünya Savaşı ve Ortadoğu*, s.179.

¹¹⁷ Güleçyüz AB'ye alternatif arayışları için şöyle der: "Evet, Türkiye'nin önünde Türk Dünyası ve İslam Alemi gibi zeminler de mevcut. Ama bunlar hiçbir şekilde AB'nin alternatifi değil ve olamaz. Üstelik Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve İslam ülkeleri de Türkiye'nin AB üyeliği sürecini büyük bir ilgi, dikkat ve heyecanla izliyor ve destekliyorlar." K. Güleçyüz, *AB Sürecinde Değişen Türkiye*, s.201.

¹¹⁸ A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.127. Müslümanların da AB üyeliğini desteklemesi "değişen konjonktürün etkisinde AB ile Türkiye arasında eskisi gibi mutlak bir karşıtlık gözlenmiyorsa, bu geçmişte tasarlanmış her şeyin -İslam Birliği dahil- bütünüyle boş, hayali ve afaki olduğu ve bundan sonra gerçekleşme şansının ebediyen sona erdiği anlamına gelmiyor ... mevcut konjonktürde belki bu idealin gerekli maddi ve sosyal temelini yeterince güçlü olmaması dolayısıyla şimdilik kendi "tabii zamanını beklemeye alınmış" bulunmaktadır." A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.127.

mütevazi ölçeklerde de olsa din ve vicdan özgürlüğüne sahip olmak amacıyla AB elzem hale gelmiştir.¹¹⁹ Bu bakış açısına göre AB "Türk demokrasisini yıllardır güdük bırakan ayıplardan ve laikliği vicdanlara baskı aracı olarak görüp öyle uygulayan jakoben zihniyetten kurtulmanın güvencesi olabilir."¹²⁰

Süleyman Arslantaş, Türkiye'nin AB'ye üyeliğini İslam tarihinden bilinen bir örnek vererek meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Arslantaş'a göre Müslümanların zaman zaman Ebu Taliblere, Necaşilere ihtiyacı olabilir ve bugün de Avrupa Birliği Ebu Talib ve Necaşi mesabesindedir. Ebu Talib ve Necaşilerden yararlanmak İslam'a aykırı değil, bilakis Hz. Peygamber'in uygulamasında varolan bir durumdur. Onların müşrik ya da Hristiyan olmaları önemli değil; önemli olan adil olmaları ve senin aidiyetine saygılı olmalarıdır. Bütün mesele Ebu Talib'den ve Necaşi'den istifade ederken aidiyetini korumaktır.¹²¹

Şüpheli Yaklaşım

AB çerçevesinde sahip olunacak hak ve özgürlüklerin nitelikleri ve Müslümanlara sağlayacağı düşünülen imkanlar İslamcı entelektüeller arasında oldukça tartışmalıdır. Bir kere İslamcılara göre, Avrupa Müslümanların hakları konusunda çifte standartlı davranmaktadır. "Avrupa Kürt meselesini, DEP'in kapatılmasını ve laik ve sol kökenli muhalif güçlere uygulanan baskıları insan hakları ihlali ve demokratikleşmenin engellenmesi olarak sürekli Türkiye'nin önüne getirirken dini hayat üzerinde kurulan baskıları, dini eğitimin engellenmesini ve RP'nin kapatılmış olmasını adeta görmezlikten gelmektedir."¹²²

¹¹⁹ A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.127-28. Bulaç'a göre "Avrupa'nın da Türkiye ve İslam konusunda çok daha ılımlı bir çizgiye geldiği de görülmelidir." A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.9. Bununla birlikte, "Avrupa'da İslamla ilgili önyargıların üzerlerinden atamayanlar eşit statü ve şartlarda üye olmasını içlerine sindiremiyorlar. Açıkça dile getirmeseler de, onların perspektifinden AB, temelde "bir Hristiyan birlik"tir." A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.12.

¹²⁰ K. Güleçyüz, *AB Sürecinde Değişen Türkiye*, s.352. Güleçyüz'e göre ABD ile "ittifak askere dayalı bir devlet sisteminin başlıca temel dış dinamiğini oluştururken, AB üyeliği bu yapının tam ters yönde değişmesini icap ettiriyor." K. Güleçyüz, *AB Sürecinde Değişen Türkiye*, s. 260.

¹²¹ "AB Süreci ve Müslümanlar" Forumu, s.11-12.

¹²² A. Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, s.132. Ayrıca bkz. Ali Bulaç, "Başörtüsü Yasağı: Çözüm Başka Zamana mı?" *Umran*, sayı,130 (Haziran 2005). Ali Bulaç Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'nun Mart (2005) ayı insan hakları raporunda şikayetlerin büyük ölçüde "din ve vicdan özgürlüğü" ihlali ile ilgili olduğu, oysa diğer ihlallerde bir azalma olduğunu belirterek bu durumu şöyle yorumluyor: "Geniş dindar kitlenin temel hak ve özgürlüklerinin kullanımı konularında ortaya çıkan sorunlar çözülmüyor. AB süreci dindar kitlelere istedildi, ama onların hiçbir şekilde bu süreçten yararlanmalarına imkan ve fırsat verilmiyor." Ali Bulaç, "Başörtüsü Yasağı: Çözüm Başka Zamana mı?", s.6.

MAZLUM-DER eski Genel Başkanı Yılmaz Ensaroğlu bu konuda şöyle diyor: AB'nin "gelişme raporları insan hakları konusunda bazı ciddi ve önemli tespitler içermekle birlikte Türkiye'nin insan hakları tablosunu oluşturan bazı temel sorunları ihtiva etmemesi bakımından ciddi noksanlıklar taşımaktadır. Bu raporlar Türkiye'nin din özgürlüğü sorununda özellikle de Müslümanların yaşadıkları baskılar konusunda dramatik bir suskunluk arz etmektedir."¹²³

Reddiyeci Yaklaşım

Müslümanların haklarına karşı AB'nin takındığına inanılan bu çifte standardın da ötesinde bazı İslamcılara göre Avrupa İslamı ancak dönüştürerek kabul edecektir, bundan dolayı Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkılmalıdır. Fransa'da ortaöğretim kurumlarında başörtüsünün yasaklanması, Almanya'nın İslam'a karşı tutumunun sertleşmesi, Norveç'te bir bakanın "Müslümanlara Avrupa'da yaşadıkları hatırlatılmalı" demesi ve "Euro-İslam" tartışmaları "Avrupa'nın İslam'ı ancak dönüştürerek hazmedebileceğini" göstermiştir.¹²⁴ Mesela Abdullah Yıldız'a göre, AB'nin, ABD'nin ve Türkiye'de İslam'la "hesabı" olan odakların, Türkiye'nin AB'ye girişini, Müslümanları "ehlileştirerek" İslam'ın önünü almak açısından eritici pota olmak bağlamında elverişli bir fırsat olarak değerlendirdikleri zaten malumdur.¹²⁵ "Anlaşılan o ki, Batı'nın Müslümanlara ve İslam'a kesinlikle tahammülü yok. ... Amaçları Avrupa'da yaşamakta olan ve AB'ye dahil edilmesi öngörülen tüm Müslümanları İslami değerlerden soyutlayıp Batıl(ı) yaşam tarzına uyumlu hale getirmek olan AB ülkeleri, bu çerçevede kendi değerlerine itiraz etmeyen, aksine yaşam tarzlarını ve değerlerini onaylayan yeni bir İslam yorumu (Euro-İslam) üretme; Kur'an'ı tabirle "Hakk'a batıl elbise giydirme (2-42, 3/71) planını uygulamaya koymuş bulunuyorlar."¹²⁶ Yıldız, Batılıların kendi değerlerini ve yaşam biçimlerini, bu arada AB kriterlerini ve normlarını bir "nass" gibi kabul edip onlardan taviz vermemekte kararlı davranırken; her türlü tavizi ve değişimi Müslümanlardan beklediklerini iddia etmektedir.¹²⁷ Avrupa'nın İslam'ı ancak dönüştürerek kabul edebi-

¹²³ "AB Süreci ve Müslümanlar" Forumu, s.4-5.

¹²⁴ İ. Karagül, Yüzyıllık Kuşatma, s.179.

¹²⁵ Abdullah Yıldız, "Avrupa İslamı" ya da İslam'ın Batıl(ı)laştırılması", Umran, sayı 128 (Nisan 2005), s.27.

¹²⁶ Abdullah Yıldız, "Avrupa İslamı" ya da İslam'ın Batıl(ı)laştırılması", Umran, sayı 128, Nisan 2005, s.27-28.

¹²⁷ Abdullah Yıldız, "Avrupa İslamı" ya da İslam'ın Batıl(ı)laştırılması", Umran, sayı 128, Nisan 2005, s.31. "Euro-İslam projesi ile "türetilmek istenen İslam; sade vicdani bir inanç ve ruhsal/spiritüel tatmin çerçevesinde kalan, kendine özgü sosyal ve ahlaki ilkeleri, normları olmayan,

leceğine dair inançtan hareketler reddiyeci bir tutum alan İslamcılar Türkiye'nin AB'ye girdiğinde İslami köklerinden, İslâmi mirasından, İslâmi iddialarından tümüyle vazgeçmiş olacağı sonucuna varmaktadır.¹²⁸

Fark Etmezci Yaklaşım

Bu konuda dile getirilen başka bir İslamcı yaklaşım "despotik sistem mi, AB mi?" ikileminin gerçekçi olmadığını iddia etmektedir. "Uluslararası sistem (sermaye-siyaset ve askeri güç) Türkiye'de yaşayan bizlere ölümü gösterip sıtmaya razı etmeye çalışıyor."¹²⁹ Türkiye'nin AB'ye üyelik süreci görece imkanlar sağlasa da AB süreci veya üyeliği bizzat Müslümanların tercihleri ile yapılandırılmıyor. Bu durumda Müslümanların kaygısı belirleyicisi olmadıkları bir süreçte kimliklerini muhafaza etmenin kaygısıdır. "Dolayısıyla bize hükmeden, Kemalist despotik sistem de olsa kapitalist AB sistemi de olsa her halükarda İslami kimliğin gerektirdiği vahyin şahitliğini ikame etmek gibi bir görevimiz var. İslami kimliğini hayatın içinde yaşayamayacak birey veya toplumlar için militer Kemalist sistem içinde eriyip dönüşmekle liberal AB içinde eriyip dönüşmek arasında bir fark olmasa gerek."¹³⁰ Mustafa İslamoğlu da benzer bir argümana sahiptir: "Müslümanlar, Avrupa Birliği projesinin tarafı değildirler. Onların fikrini soran da olmamıştır. Taraf ya da karşıt olmaları gerekmediği gibi bu bir şeyi de değiştirmez." İslamoğlu, Müslümanların Avrupa Birliği teşebbüsünden ders alıp kendilerine dönmeleri ve İslam Birliği fikrinin ham hayal olmadığını idrak etmeleri gerektiğini belirtmektedir.¹³¹

hiç bir medeniyet iddiası taşımayan ve Batı'nın önüne koyduğu her türlü uygulamayı ve hayat biçimini onaylayan, uyumlu, edilgen, omurgasız bir İslamdır. Amerika'lı stratejistlerce geliştirilen "İlmüli İslam / Sivil Demokratik İslam" projelerinin hedefi de tamamen ayrı şeydir." Abdullâh Yıldız, ""Avrupa İslamı" ya da İslam'ın Batıl(ı)laştırılması", Umran, sayı 128, Nisan 2005, s.32.

¹²⁸ Muharrem Balcı, "AB Süreci ve Müslümanlar" Forumu, s.13. Mesela Mehmet Pamak şöyle der: "Aslında Avrupalıların da Amerikalıların da, Türkiye'yi yöneten işbirlikçilerinin de istediği şey Türkiye'yi İslam'dan ve yeniden uyanma ihtimali olan İslam ümmetinden koparıp, Batı kültürü içinde eritip, sekülerleştirmek, işini bitirmektir ... Biz yükümlülüğümüz gereğince, seküler bir dünya görüşüne sahip, ilahi olanı dışlayarak, insanı ve aklı ilahlaştırmak suretiyle, beşeri kaynaklı pozitif hukuku esas almış AB'ye girmeyi, onunla entegre olmayı, görece özgürlük imkanına rağmen benimseyemeyiz. Allah'ın hükmüne göre dünyamızı düzenleme hedefimizden vazgeçemeyiz." "AB Süreci ve Müslümanlar" Forumu, s.8-9.

¹²⁹ K. Alpay, "Türkiye'nin AB içinde yada Dışında Olmasının Anlamı," *Haksöz*, sayı:166-167(Ocak-Şubat 2005), s.13-16.

¹³⁰ K. Alpay, "Türkiye'nin AB içinde yada Dışında Olmasının Anlamı," s.13-16.

¹³¹ "AB Süreci ve Müslümanlar" Forumu, s.11.

Türkiye'nin AB'ye üyeliği İslam'a Zarar Vermez, Güçlendirir

Ali Bulaç "Türkiye'nin AB'ye girmesi halinde "bugün belli düzeylerde kendini hissettiren Müslüman kimlik bilincinin kaybolmak bir yana, daha da gelişip güçleneceğini" iddia etmektedir. Çünkü "ulusal kimlik aşınacak, kültürel projeler öne çıkacak ... böyle bir süreç ister istemez insanların kendilerini ifade edebilecekleri tek bir imkanı bırakır ellerinde, o da ulusal sembollerin aşınmasından etkilenmeyen "din duygusu" ve bu duygunun daha aktif bir "İslami kimliğin oluşmasında" kazanacağı önemlidir."¹³² Bulaç'a göre, kişi nereye giderse gitsin din duygusunu beraberinde taşır: Nitekim İslamın yayılmasında da mekansal seyyaliyet önemli bir rol oynamıştır.

Ayrıca, Bulaç'a göre farklı kültürlerle karşı tahammülsüz olan Batı kültürü ile kendi tarihsel kültür birikimiyle Batı'ya karşı bir alternatif geliştirme istidadını gösteren İslam kültürünün AB içinde karşı karşıya gelmesi, İslamın alternatif olma şansını biraz daha güçlendirebilir. "Çünkü kültürlerin gelişme dinamikleri çoğu zaman ve zannedildiğinin aksine 'karşı karşıya gelmek' değil, 'karşılaşma'dır."¹³³ Eğer Türkiye, AB'ye tam üye olursa, İslam ile Batı bir kere daha, bu sefer beşeri münasebetlerin çok daha sıkı ve iç içe olduğu bir zemin üzerinde karşılıklı temas geçeceklerdir. "Bu önemli karşılaşmanın uzun vadede ne gibi kültürel, entelektüel ve sosyal sonuçlara yol açacağını kestirmek zor olsa da, bundan her iki dünya için iyi ve zenginleştirici bir sonucun doğacağını düşünebiliriz."¹³⁴

Bulaç da esas arzusunun "İslam birliği" olduğunu belirtmesine rağmen AB üyelik sürecinin Müslümanlara fayda sağlayacağı kanaatinde. Bulaç bu durumu şöyle ifade etmektedir: "Dünyaya ilişkin bir muhayyilemizin olması gerekir ve kişisel olarak benim muhayyilem bir İslami birliktir. Bütün Müslümanların bence böyle bir ideale sahip olması gerekir. Bu açıdan ben ne AB'ye şiddetle karşıyım ne de açık bir taraf-

¹³² A. Bulaç, Avrupa Birliği ve Türkiye, 101.

¹³³ A. Bulaç, Avrupa Birliği ve Türkiye, s.102.

¹³⁴ A. Bulaç, Avrupa Birliği ve Türkiye, s.118-19. Abdurrahman Dilipak'a göre bu sürecin çift yönlü etkisi olabilir. "Türkiye'deki Müslümanlara baskı yapanların, mevcut mevzuatı hazırlayan güçlerin arkasında Avrupa var. Avrupa bizim başımızın belası, hem de kurtuluş umudumuz. Bu bir çelişki. Avrupa topluluğuna girip girmeme konusunda bize soran da yok zaten. Biz Müslümanlar olarak yeni Avrupalı medeniyetin oluşum sürecinde çok ciddi etki ve katkı da yapabiliriz. Avrupa'nın İspanya'daki Endülüs'ten gelen bir İslam geçmişi de var. Avrupa'da çok ciddi bir uygarlık mücadelesini de başlatabiliriz. Hristiyan fanatikler, radikaller Müslümanlara karşı yeni bir savaş da başlatabilirler. Evliliğe giden bu süreçte yeni bir savaşın künyesi de atışılabilir..." "AB Süreci ve Müslümanlar" Forumu, s. 13.

tarım. AB'ye tamamen pragmatik ve fonksiyonel olarak bakıyorum. Başkalarının hafifletilmesi, hukuki ve siyasi standartların yükseltilmesi, kişisel ve grup örgütlerin artması açısından bu sürecin bize fayda sağlayacağını umuyorum."¹³⁵

DEĞERLENDİRME

İslamcı entelektüellerin uluslararası ilişkiler ve dış politikaya ilişkin temel kaygılarını "İslam" – hem İslam dünyası hem de İslamiyet – oluşturmaktadır. Onlara göre uluslararası ilişkilerdeki başlıca aktörler İslam dünyasının yanı sıra ABD, AB, Rusya, Çin, Hindistan vb. Ancak İslam dünyasının İslamiyet'ine fazlaca vurgu yapılırken ABD'nin veya AB'nin Hristiyanlığına, Rusya'nın Ortodoksluğunu, Hindistan'ın Budizm'ine pek ağırlık vermezler. Bu durum İslamcıların nazarında İslam'ın dışındaki bütün dinlerin moderniteye teslim oldukları ve dünyevileştikleri tezi ile izah edilebilir.¹³⁶ Sonuçta İslam dışı modern dünya bir bütün olarak hem İslamiyet'e hem de İslam'a saldırmaktadır. İslam'a saldırmalarının bir nedeni "modernizmin" bünyesinde bulunan emperyalizmdir. Bundan maksad ise modernizme ve emperyalizme karşı koyan İslamın teslim alınması, hatta modernleştirilmesidir. İslamcılara göre her ne kadar diğer tüm aktörler İslam ile mücadelede birlikte olsalar da bu mücadelenin asıl bayraktarlığını ABD ve AB'nin temsil ettiği Batı yapmaktadır. Batı İslam dünyasını emperyal olarak sömürmek ve İslamiyeti modernleştirmek için değişik yöntemlere başvurmaktadır. Bu yöntemlerin birisi İslam ülkelerinin işgal edilerek kontrol altında tutulması – Filistin, Afganistan, Irak -- diğeri ise "yumuşak" gücün kullanılarak İslamın dönüştürülmesi, modernleştirilmesidir – Büyük Ortadoğu Projesi.

Bununla birlikte İslamcıların uluslararası ilişkilerdeki aktörlere bakışlarının, analiz birimlerinin ve analiz düzeylerinin tutarlı olmadığı görülmektedir. Kimi zaman devleti temel aktör alıp, analizlerini devlet üzerinden yaparken kimi zaman halklara, kimi zaman kamuoyuna, kimi

¹³⁵ "AB Süreci ve Müslümanlar" Forumu, s.7.

¹³⁶ Çalışmanın başında da ifade edildiği gibi İslamcılar kendi içinde bir çok farklı gruptan oluşmaktadır. Bu gruplardan bazılarının "modernite" ile hiç bir sorunu olmamasına karşın, bu çalışma boyunca görüşlerine referans verilen İslamcıların çoğu "moderniteyi" reddetmekte hatta dünyayı modern dünya ve İslam dünyası olmak üzere ikiye ayırmaktadır. K. Atalar'ın belirttiği üzere modernite/modernizm terimi "genel olarak seküler ve ulusçu içeriği nedeniyle bir ideoloji olarak algılanmakta ve olumsuzlanmaktadır." Yine Atalar'ın tabiriyle radikal İslamcıların "modernitenin temel kavramlarına – sekularizm, milliyetçilik, rasyonalizm vb. – itirazı nettir." Bkz. Atalar, "İslami Yenileşme Hareketinde Yöntem Tartışması", s. 117-118. Ayrıca bkz. A. Bulaç, *Din ve Modernizm* (4. bsm), İz yayıncılık, 1995.; A. Bulaç, "Modern Durumda Kendimiz Olmak," *Özgün İrade*, yıl 2, sayı 15, s.13-16.

zaman karar vericilere kimi zaman da uluslararası şirketlere vurgu yapmaktadırlar. Hatta kimi zaman az önce ifade edildiği gibi dünyayı modern ve modern olmayan diye ikiye ayırıp, analizlerini bunun üzerinden yapıyorlar. İslamcılarının bir kısmı sistemsal düzeyde analiz yaparken – Karagül, Dursunoğlu – önemli bir kısmı da bölgesel düzeyde – Ortadoğu – analiz yapmaktadır. İslamcılar uluslararası sisteme ilişkin analizlerinin merkezine ABD’yi yerleştirirken, Ortadoğu’ya ilişkin analizlerinin merkezine İsrail’i yerleştirmektedir. Zira küresel sistemde esas belirleyici gücün ABD, Ortadoğu’daki gelişmeleri belirleyen gücün de İsrail olduğuna inanırlar. ABD ve İsrail arasında ise sarsılmaz bir ittifak olduğuna inanılmaktadır.

İslamcı entelektüellerin analizlerinde emperyalizm, güç, ekonomi, bağımlılık, ittifak ilişkileri önemli bir yer tutsa da asıl vurgu kimlik üzerindedir. Aslında uluslararası siyasetin emperyal hedefler doğrultusunda mı, yoksa aidiyetler/kimlikler doğrultusunda mı yürütüldüğü biraz karışmaktadır. Bu karışıklıkta bir kimlik, bir din olarak İslamiyet küresel güçlerin emperyal rekabet alanının merkezinde yerleşmiş olmasının rolü muhakkak önemlidir. Yani, İslamcı entelektüellere göre İslam coğrafyası ve İslamiyet Batının hedef tahtasındadır ancak bunun nedeni İslamın ortaya koyduğu farklı kimlik midir, yoksa İslam coğrafyasının merkezi-stratejik konumu mudur sorusunun cevabı belirsiz kalmaktadır. İslamcı entelektüeller bu sorunun içinden bir ideoloji/din olarak İslamı düşman olarak görenler ile emperyalistler arasında olduğunu iddi ettikleri ittifa-ka dayanarak çıkmaya çalışmaktadır.

İslamcılarının analizlerinde kullandıkları materyallerden en çok dikkat çekenini özellikle Batı basınında çıkan haberler, Batılı devlet adamlarının konuşmaları, Batılı akademisyenlerin çalışmaları ve Batılı araştırma ve düşünce merkezlerinin yayınlarıdır. Ancak, “Batının İslam ile topyekun mücadele halinde olduğunu düşünen” İslamcı entelektüellerin önemli bir kısmına göre bu materyallerde İslami terörizm, fundamentalizm dedikleri şey ile bir din olarak İslam arasında hiç bir fark yoktur.¹³⁷ Bu tür değerlendirmeler ise İslamcılarının az önce zikredi-

¹³⁷ Bkz. A. Bulaç “Medyanın dilinde fundamentalizm, İslam dünyasına özgü olarak kullanılan “şiddet ve terör” hareketleridir ... Yeni düşman tanımı, her ne kadar “doğrudan İslam fundamentalizmini” hedef olarak gösterdiyse de, kimse bu ince ayırma dikkat etmedi; sonuçta medya, İslamiyet’i ve Müslüman dünyayı giderek yükselen bir tehdit olarak Batılı kamuoyuna takdim etti. Böylelikle bir “din olarak İslamiyet” ve bu dine mensup “İslam dünyası” topyekun “fundamentalizm” adı verilen bir imaja hapsedildi ... Bu yeni tanıma göre, İslam sadece refah toplumlarını değil, uygarlığı, insani evrensel değerlerine hatta gezegeni tehdit eden bir düşman-

len, Batının İslam ile topyekün mücadele halinde olduğu inancını daha da pekiştirmektedir.

Zannedilenin aksine, İslamcı entelektüellerin uluslararası ilişkiler ve dış politika analizlerinde İslami/dini referanslara pek az yer verdikleri görülmektedir. Bunun bir nedeni İslamcıların İslami referanslara dayanarak kapsamlı bir uluslararası ilişkiler ve dış politika teorisi geliştirememeleri ise, diğeri İslamcı entelektüellerin, Dursunoğlu'nun deyişiyle "nesnel gerçekliği görmenin ve aktarmanın vaaz ve nasihat etmekten daha önemli" görmeleridir.